

Τά Κανδυλιώτικα

Τριμηνιαία Περιοδική Έκδοση του Συλλόγου των εν Αθήναις και απανταχού Κανδυλιωτών Αρκαδίας "Η ΠΡΟΟΔΟΣ" - ΚΩΔΙΚΟΣ: 01 - 4431 • ΕΤΟΣ 24ο Αριθ. Φύλλου 91 • ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Το Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο μας (e-mail):
info@kandyliotika.gr
Ο ιστότοπός μας (URL):
http://www.kandyliotika.gr

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Κανδυλιωτών «Η ΠΡΟΟΔΟΣ», σύμφωνα με τα άρθρα 12, 16, 17 και 31 του Καταστατικού του, καλεί όλα τα μέλη του σε ΤΑΚΤΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ, την Κυριακή 22 Μαΐου 2016 και ώρα 11.00, στα Γραφεία του Συλλόγου, οδός Κεραμεικού 23 ΑΘΗΝΑ, με τα εξής θέματα:

1. Έκθεση πεπραγμένων Διοικητικού Συμβουλίου.
2. Απολογισμός εσόδων - εξόδων.
3. Προϋπολογισμός εσόδων και δαπανών επομένου έτους.
4. Προτάσεις και προγραμματισμός για το επόμενο έτος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Επειδή, ως συνήθως, στην πρώτη ημερομηνία δεν υπάρχει απαρτία, προς αποφυγή ταλαιπωριών, παρακαλούμε να προσέλθετε για τη Συνέλευση στον ίδιο τόπο και χρόνο την επόμενη ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2016.
2. Η ανακοίνωση αυτή επέχει θέση επιστολής και επομένως δεν θα σταλούν ιδιαίτερες προσκλήσεις.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Πάνος Χρ. Ευσταθίου
Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Αθηνά Γιαννιά - Οικονομοπούλου

ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ

Επιστρέφω συχνά στη γενέθλια γη μου.
Εκεί, με βλέπει η χλόη, με ακούει
το χώμα, γνωρίζω τρεις λέξεις ανέμου.

Τα τοπία είναι σα μιάν αγκαλιά που
με παίρνει· κι ενώ ταλαντεύεται το κεφάλι μου
αστήριχτο, πέφτουν τα χέρια μου όπως
τα χέρια του Ιησού στους φιλεύσπλαχνους
ώμους του Ιωσήφ, μετά την αποκαθήςωση.

«Απογευματινό ηλιοτρόπιο»

ΟΙ ΔΑΝΕΙΣΤΕΣ ΤΟ ΠΛΑΞΑ
ΜΑΣ ΚΟΒΟΥΝ ΑΡΝΙ, ΚΟΚΟΡΕΤΕΙ,
ΓΑΡΔΟΥΜΠΕΣ, ΚΑΙ ΤΙ ΑΦΗΝΟΥΝ;
ΤΗ ΣΟΥΒΛΙΑ!

Του Κώστα Μητρόπουλου από «ΤΑ ΝΕΑ»

ΑΠΟ ΤΗ ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΓΑΡΖΕΝΙΚΟΥ ΤΗΣ ΚΑΝΔΥΛΑΣ

Σπηλιά του Γαρζενίου (φωτ. ΣΠΕΛΕΟ)

Βόρεια της Αγίας Τριάδας βρίσκεται η Σπηλιά του Γαρζενίου, που οι συγχωριανοί μας τη λένε από παλιά «Τρούπα του Γαρζενίου». Η είσοδός της με τα χρόνια έχει σχεδόν χωθεί και δύσκολα την εντοπίζει κανείς, αν δεν έχει οδηγό να του την υποδείξει. Καλό θα ήταν το Τοπικό Συμβούλιο της Κοινότητας του χωριού μας να βρει τρόπο να την ξεχώσει και να βάλει δυο μικρούς σιδηροδρομικούς ώστε να εντοπίζεται εύκολα.

Μπαίνοντας με την κοιλιά συναντάμε ένα κοχλιοειδές πέρασμα, το «σαλίγκαρο» όπως τον λένε οι συγχωριανοί μας, από όπου περνάμε με κάποια δυσκολία και μετά απλώνεται μπροστά μας ο μεγάλος χώρος της σπηλιάς στο βάθος του οποίου υπάρχει η λιμνούλα που βλέπουμε στη φωτογραφία.

Δύο παραδόσεις έχουν φτάσει ως εμάς από τους παλιότερους για τη σπηλιά αυτή.

Η μία λέει ότι η Τρούπα έχει στοιχειό, «το

στοιχειό του Γαρζενίου». Κάποτε - καθώς μολόγαγε ο Κων/νος Αθαν. Βαρδουιώτης, ο επιλεγόμενος και Τανάλιας που πέθανε τη δεκαετία του 1940 - οι παλαιότεροι είχαν κλέψει ένα βόιδι, που, αφού το έσφαξα, το κρέμασαν στην τρούπα για να το τεμαχίσουν την άλλη μέρα. Το πρωί όμως βρήκαν φαγωμένο το κρέας και τα κόκαλα του ζώου ήταν σαλιωμένα. Είπαν τότε ότι το κρέας το έφαγε το στοιχειό.

Η δεύτερη είναι πιο ενδιαφέρουσα για τους σπηλαιολόγους, αν δεχτούμε πως πίσω από κάθε μύθο ή παράδοση υπάρχει κάποιο σπέρμα αλήθειας. Αναφέρεται, λοιπόν, πως μια γίδα είχε μπει από την τρούπα του Γαρζενίου και βγήκε με σπασμένα κέρατα στον Κοκκινόβραχο, βόρεια του Χτηρίου. Αυτό, κατά τους παλιότερους, σημαίνει ότι η σπηλιά, μετά από στενό πέρασμα, έχει συνέχεια.

Δημ. Λαρδίκος

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

I. ΚΟΠΗ

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗΣ ΠΙΤΑΣ

Ενώπιον πολλών συμπατριωτών και φίλων ο Σύλλογός μας έκοψε την πρωτοχρονιάτικη πίτα στα γραφεία του, την 14/2/2016.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο βουλευτής του Σύριζα κ. Γιώργος Παπαηλιού, ο βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας κ. Κώστας Βλάσης και ο πρόεδρος του Αθλητ. Συλλόγου ΠΑΟ ΚΑΝ-

ματριώτης μας καθηγητής της ιατρικής κ. Θεοφάνης Κων. Οικονομόπουλος, που μετά τις ευχές, ευχαρίστησε, όπως κάνει πάντα, το Δ.Σ. του Συλλόγου για τις υπηρεσίες που προσφέρει, ανιδιοτελώς πάντοτε, στους συμπατριώτες και στο χωριό, κυρίως δε με την έκδοση και αποστολή της εφημερίδας μας «Τα Κανδυλιώτικα» και εκάλυψε όλους τους συμπατριώτες να πλαισιώσουν το

ΔΥΛΑΣ κ. Αριστοτέλης Προκόπος μετά της μνηστής του.

Χαιρετισμούς έστειλε ο τέως πρόεδρος του Συλλόγου Κέκροψ από Σικάγο κ. Νίκος Γ. Πετμεζάς.

Μετά το καλωσόρισμα από τον πρόεδρο του Συλλόγου κ. Παναγιώτη Ευσταθίου, τις ευχές και την αναφορά στις δραστηριότητες του Δ.Σ. του Συλλόγου, κατά την χρονιά που πέρασε, ο λόγος εδόθη στους προαναφερθέντες επισήμους για ένα σύντομο χαιρετισμό, οι οποίοι μίλησαν με κολακευτικά λόγια για τις δραστηριότητες του Συλλόγου.

Κατόπιν πήρε το λόγο ο συ-

Σύλλογο.

Ο πρόεδρος ευχαρίστησε την Αρτοποιία, Ζαχαροπλαστική Βασιλείου και Σοφίας Δάλκου για τη δωρεάν προσφορά της πίτας και των εδεσμάτων, την Γραμματέα του Συλλόγου κα Αθηνά Γιαννιά - Οικονομοπούλου για τη δωρεάν προσφορά των αναψυκτικών, ξηρών καρπών, καφέδων κλπ. όπως κάνει κάθε χρόνο και τη συντακτική επιτροπή της εφημερίδας Λαρδίκο Δημήτρη και Στάθη Ευσταθίου.

Τέλος ακολούθησε ενημερωτική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων για διάφορα θέματα του

χωριού.

Ο Πρόεδρος έκοψε την πίτα και το Κωνσταντινάτο 14ρων καρατίων (φλουρι) έπεσε στην αγαπητή συμπατριώτισσα (που πάντα είναι παρούσα στο Σύλλογο) κ. Αγλαΐα Θεοφ. Μερκούρη - Ευσταθίου, η οποία στη συνέχεια προσέφερε στο Σύλλογο 50 ευρώ. Την ευχαριστούμε θερμά.

Η εκδήλωση όπως πάντα έκλεισε με πλούσιο μπουφέ και τσίπουρο καντυλαϊκό.

II. Ο ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Ο ετήσιος χορός του Συλλόγου μας έγινε όπως και το 2015 στο χωριό μας στο κέντρο «ΠΑΡΑ 5» στις 12 Μαρτίου. Παρόλο που η προσέλευση συμπατριωτών και φίλων δεν ήταν η αναμενόμενη, τους προσεληθόντες στο κέντρο

(Συνέχεια στη σελ. 8)

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΛΕΜΕ ΕΤΣΙ

**Από το διβλίο του Τάκη Νατσούλη «Λέξεις και φράσεις παροιμιώδεις» έκδοση Κώστα Σμυρνιωτάκη
Επιλογή Παναγ. Χρ. Ευσταθίου Προέδρου Συλλόγου Κανδυλιωτών
«Η ΠΡΟΟΔΟΣ»**

«Ούτε ένα πράσινο φύλλο»

Κατά μια εκδοχή η φράση αυτή έγινε γνωστή από την εποχή, που ο Τσάρος των Βουλγάρων Σαμουήλ, όταν έμαθε πως ο Βασίλειος, ο μετέπειτα Βουλγαροκτόνος, ήταν μπλεγμένος σε σκληρούς αγώνες με τους Άραβες, βρήκε την ευκαιρία και έκανε την πιο φρικτή επιδρομή που έγινε ποτέ στη Μακεδονία, τη Θεσσαλία, τη Στερέα και την Πελοπόννησο.

Ότι είδος άξιζε, το άρπαζαν, οι άντρες σκοτώνονταν ή τους παίρνανε για σκλάβους, τις δε γυναίκες, τους γέρους και τα παιδιά τα έσφαζαν. Τα σπίτια τα γκρέμιζαν, τα δάση τα έκαigan, τις εκκλησίες τις κατέστρεφαν.

Ο Σαμουήλ είχε διατάξει τότε: - Η Ελλάδα και ο Μοριάς να γίνουν χειρότερες και από τις στέπες! Ούτε ένα πράσινο φύλλο να μη μείνει πουθενά στα μέρη αυτά.

«Ούτε ξέρω τον άνθρωπο, μα μ' ενοχλεί, που ακούω παντού να τον ονομάζουν δίκαιο»

Κάποτε ένας αγράμματος Αθηναίος ζήτησε από τον Αριστείδη, τον οποίο δε γνώριζε, να χαράξει το όνομά του στ' όστρακο του εξοστρακισμού (από δω και η λέξη εξοστρακίζω) και όταν ο δεύτερος τον ρώτησε με περιέργεια και απορία αν τον είχε βλάψει ο Αριστείδης και σε ποια περίπτωση, εκείνος του είπε: «Ουδέ γινώσκω τον άνδρα, αλλ' ενοχλούμαι πανταχού τον δίκαιο ακιούων» (Πλουτάρχος, Αριστείδης 7).

«Ούτε σάλιο δεν έχω να σου δώσω»

Όταν καμιά φορά μας ζητούν δανεικά και δεν έχουμε να δώσουμε, συνηθίζουμε ν' απαντούμε: «Ούτε σάλιο δεν έχω να σου δώσω». Η φράση αυτή ήταν πασιγνωστή στον ΙΒ' αιώνα και τη βρίσκουμε στον Θεσσαλονί-

κης Ευστάθιο: «Τέσσαρες χρυσίων χιλιάδας εξήτηθημεν οί μηδέ κοθωμιλημένων σίελον επί στόματος έχοντες».

«Ούτε φωνή ούτε ακρόαση»

Στην προσπάθειά του ο προφήτης Ηλίας να πείσει τους Εβραίους, να λατρεύουν τον ένα και αληθινό Θεό και όχι το Βάαλ (Βασιλέων Α' Κεφ. ΙΗ'), κάλεσε το λαό και 400 προφήτες του Βάαλ στο όρος Κάρμηλος, όπου έκανε ένα θαύμα και γελοιοποίησε τους προφήτες του Βάαλ: «Καί προσήλθεν ο Ηλίας προς πάντα τόν λαόν και είπεν, έως πότε χωλαίνετε μεταξύ δύο φρονημάτων; εάν ο Κύριος είναι Θεός, ακολουθείτε αυτόν αλλ' εάν ο Βάαλ, ακολουθείτε τούτον. Καί ο λαός δεν απεκρίθη προς αυτόν λόγον. Τότε είπε ο Ηλίας προς τόν λαόν. Εγώ μόνος έμεινα προφήτης του Κυρίου: οί δε προφήται του Βάαλ είναι τετρακόσιοι πενήτηκοντα άνδρες: ας δώσουν εις ημάς δύο μόσχους και ας εκλέξουν τόν ένα δι' αυτούς και διαμελίσουν αυτόν και ας τόν θέσουν επί ξύλων και πυρ ας μή βάλλουν. Καί εγώ θέλω ετοιμάσει τόν άλλον μόσχον και επιθέσει επί ξύλων και πύρ δεν θέλω βάλλει. Καί επικαλέσθητι τό όνομα των θεών σας και εγώ θέλω επικαλεσθή τό όνομα του Κυρίου.

Καί ο θεός όστις εισακούει, διά πυρός, ούτος άς είναι ο Θεός... Καί έλαβον οί προφήται του Βάαλ τόν μόσχον τόν δοθέντα εις αυτούς και ήτοιμασαν αυτόν και έπεκαλούντο τό όνο-

μα του Βάαλ από προίαις μέχρι μεσημβρίας λέγοντες: Επάκουσον ημών Βάαλ. Καί ούκ ήν φωνή και ούκ ήν ακρόασις. Καί επήδων περι τό θυσιαστήριον, τό οποιον οικοδόμησαν. Καί περι τήν μεσημβρίαν ο Ηλίας μκτηρίζων αυτούς έλεγεν. Επικαλείσθε μετά μεγάλης φωνής διότι θεός είναι ή συνομιλεί ή είναι εις οδοιποριάν ή ίσως κοιμάται».

«Οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος»

Σύμφωνα με το Μωσαϊκό Νόμο, επιτρέπεται η ανταπόδοση του κακού. «Ηκούσατε ότι ερρέθη, οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος». Έξοδος (ΚΑ 24). Αντίθετα ο Χριστιανισμός την απαγορεύει, όπως και οι νόμοι όλων των κρατών (απαγορεύουν την αυτοδικία). Ο Χριστιανισμός, μάλιστα, προσβέβυει το: «Όστις σέ ραπίσει εις την δεξιάν σαγόνα, στρέψον εις αυτόν και τήν αριστεράν». (Ευαγγ. Ματθαίου Ε. 38-40). (Έξοδος ΚΑ 23' και Λευϊτικό ΚΔ 20).

«Ο φόβος φυλάει τα έρημα»

Λαϊκή έκφραση και έχει αρχαιότητα προέλευση. Ο Αισχύλος (στις «Ευμνίδες» (στ. 516-524) βάζει στο στόμα του Χορού, ότι στην πόλη πρέπει να υπάρχει (απαραίτητα) ο φόβος της τιμωρίας, του κολασμού των πολιτών για τα αδικήματα που έκαναν, γιατί αν πάψουν να φοβούνται, κανείς δε θα σέβεται το δίκαιο. Η δε Αθηναί (στ. 690-682) λέει: «σέβας αστών φόβος τε συγγενής τό μή αδικείν σχήσει το τ' ήμαρ και κατ' ευφρόνην όμως...», δηλαδή ο σεβασμός και ο αδερφός του, ο φόβος, θα συγκρατούν τους πολίτες από την αδικία μέρα και νύχτα και ότι (στ. 698) δεν πρέπει ο φόβος να λείπει από την πόλη, γιατί ποιος άνθρωπος, που δε θα φοβάται, μπορεί να είναι δίκαιος; Και ο Σοφοκλής στον «Αίαντα» (στ. Ιο 73), ο Κριτίας κ.λπ.

*(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)***ΤΟΥ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟΥ***Αφιέρωμα στον παππού μου Φάνη Σ. Δεληγιάννη Μπλούτα*

Για χάρισε και με, μπιρμπιλωμάτα μου, σε κλαιν τα μάτια μου για χάρισε και με ένα απ' τα παιδιά μου Αποβραδís κατάραχα μέσα στη μαύρη ελάτη εστρατοπέδεψε στρατός τριάντα σπαθαρείοι όλοι χορευούσαν τραγουδούσαν κι ένας μιλά δε βγάζει μονάχα το τουφέκι του βαστά και συγυρίζει, πάνω στο γιαταγάνι του περνά την άσπρη πέτρα. - Γιατί μωρέ πολεμιστή κουβέντα δε ξανοίγεις έχει μερόνυχτα πολλά που βγήκαμε στη στράτα κι όσα χωριά κι αν κάναμε συ καίγεις άλλα τόσα κι όσα κεφάλια πήραμε δε βγαίνουν στα δικά σου. Κι έδωκε την απόκριση χωρίς να τους κοιτάζει μονάχα η σπάθα νάστραφτε απ' τις πυρές μπροστά του «Αφήστε ήμένα να κρατώ τη λάμα τροχισμένη κι άμα θα βρίσκω χριστιανό ευτός να τον θερίζω κι άμα θα μπαίνω σε αυλή τη φλόγα να φυτεύω γιατί οχτροί περάσανε κι απ' τα δικά μας μέρη όταν τους είδε το χωριό μαντάλωσε τις πόρτες αυτοί κινούσαν κι έκαigan πετροχτισμένες στάνες με τ' άλογα ξεπάτωναν το φυτεμένο κάμφο. Υστερα στείλαν μιστικό να δώσει το μαντάτο κι αυτός εστάθηκε ορθός στη μέση της πλατείας φέρνοντας το παράγγελμα τον οργισμένο λόγο πως αν δε θέλαν να καεί στη ρίζα το χωριό τους άμα δε θέλαν να χυθεί το αίμα μες στις στέρφες να μείνουν μάνες έρημες δίχως μωρά στα χέρια τότες να δώσουνε εννιά αμούστακα αγόρια για να τα πάρουνε μαζί να γένουν σπαθαρείοι. Απόμειναν οι προύχοντες κοιτώντας την πλατεία τα μάρμαρα τα γιασεμιά τις σκαλισμένες βρύσες το πρώτο το πλατάνι τους τις άγιες εικόνες και στα κρυφά εμέτραγαν τ' αγόρια του χωριού τους. Κι ήταν μια μάνα έρημη με άντρα πεθαμένο μ' εννιά αμούστακα παιδιά κορίτσι ουτε ένα μαζεύονται οι προύχοντες και βγάζουνε μια γνώμη: απ' το να κλαιν μάνες εννιά κάλλιο να κλαίει μία. Της παίρνουν τα εννιά παιδιά τα δένουν και τα στέλνουν τα οκτώ τα δέσαν με σκοινιά τα στείλαν με τα πόδια το ένατο που 'ταν μωρό το στέλνουν με γαϊδούρι και δένουν τα χεράκια του μ' ένα κλαδάκι δυόσμο. Τρέχει ξωπίσω η μάνα τους αχολογάει κλαίει με μαύρου κόρακα φωνή με ξέπλεκα μαύρα μαλλιά στις εκκλησιάζς το πρόθυρο σκύφτει γοργά και μνείει *Χάροντα Πικροχάροντα και τηρητή του νόμου χαλάλι σου ο άντρας μου, γονιοί κι όλα τα αδέρφια, χαλάλι σου και τα παιδιά που παίρνετε μακριά μου.* Μονάχα πάρε την ευκή και δώσε την κατάρα μια μέρα ο μικρότερος να 'ρθει ξανά σαν Χάρος σαν θεριστής και σαν σεισμός σαν Άρης σαν τυφώνας για να τσαπίσει το χωριό μέχρι την πρώτη ρίζα και να σκορπίσει ολόγυρα θειάφι και μαύρη πίσσα. Στάχτη και ζόφος ν' απλωθεί απάνω στ' όνειρό τους. Είπεν αυτά, ξενύχησε και τα παιδιά ηγαίναν. Ο πρώτος πέθανε οφτύς το άλλο μεσημέρι ο δεύτερος μαγκώθηκε στον Παρνασσού τα δίχτυα του τρίτου θρόισε η ψυχή στις Λάρισας τα στάχυα ο τέταρτος πλακώθηκε μες στ' αγιασμένα Τέμπη τον πέμπο τον ερούφηξαν οι λάσπες της Χαλάστρας ο έκτος και ο έβδομος ξυλιάσανε στη Θράκη ο όγδοος επνίγηκε μέσα στον Μαύρον Έβρο. Κι έμεινα εγώ ο ένατος, ο θεριστής, ο Χάρος που θα τσαπίσω το χωριό μέχρι την πρώτη ρίζα και θα σκορπίσω ολόγυρα θειάφι και μαύρη πίσσα. Στάχτη και ζόφος θ' απλωθώ απάνω στ' όνειρό τους». Αυτά 'πε και σταμάτησε. Κανείς δεν έβγαλε μιλά δε τώμησε κουβέντα μονάχα η πέτρα τρύχιζε απά στο γιαταγάνι.

Χρήστος Μαρτίνης

Σύντομο Βιογραφικό Χρήστου Μαρτίνη

Ο Χρήστος Μαρτίνης, γιος του Αριστοτέλη και της Παναγιώτας, το γένος Θεοφάνη Σπ. Δεληγιάννη, γεννήθηκε το 1985 στην Αθήνα και ζει στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε Νομικά και Φιλοσοφία Δικαίου στην Ελλάδα και τη Γαλλία. Σήμερα εργάζεται στην Λέσβο για την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τον πρόσφυγγες. Έχει σπουδάσει δημιουργική γραφή στη Φλώρινα και είναι τελειόφοιτος του νεανικού εργαστηρίου ποίησης του Ιδρύματος Τάκης Σινόπουλος. Ατομικό του έργο έχει συμπεριληφθεί στον κατάλογο του Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης «Inspire 2013» ενώ με τη συγγραφική performance Anti-Narrative έχει συμμετάσχει σε λογοτεχνικά φεστιβάλ στην Ελλάδα και την Κύπρο (Photobiennale-Logos, Sardam Alternative Readings Festival, Mediterranean Bodies).

Είναι μέλος της συγγραφικής ομάδας Anti-Narrative και υπεύθυνος της λογοτεχνικής ομάδας της κοινότητας του ΚΕΘΕΑ- Ιθάκη. Ποιήματά του δημοσιεύονται σε λογοτεχνικά περιοδικά και στο διαδικτυο (Τεφλόν, Μανδραγόρας, Φρμκ-Ανοιξη 2016). Ετοιμάζει την πρώτη του ποιητική συλλογή με τίτλο «Αυστηρές Προθεσμίες».

Γιαννιτσών 101, Περιστερί
Τηλ.: 210 5912838 - 210 5910151 - www.tavernamouries.gr

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑ ΟΙΚΙΑΣ

Πωλείται στο κέντρο της Κανδύλας κατάστημα 300 τ.μ. και διαμέρισμα πρώτου ορόφου 100 τ.μ. διαμπερές.
Πληροφορίες στο τηλέφωνο: 6943-866188.

ΝΑ ΄ΤΑΝ ΝΑ ΞΑΝΑΡΧΟΣΑΝΕ

Να ΄ταν να Ξαναρχόσανε τα χρόνια που περάσαν τα ανέμελα τα ξέγνοιαστα της νιότης η ζωντάνια

Ετρέχαμε ξυπόλυτοι στις παγωνιές στα χρόνια και στη βροχή χορεύαμε σα να ΄ταν πανηγύρι

Το αύριο δεν σκεφτόμαστε πώς θα ΄ναι τι θα φέρει.

Φύγαν΄ τα χρόνια τα παλιά πάλι δεν Ξαναρχόνται.

Ασπρίσαμε γεράσαμε ζούμε με αναμνήσεις και νοσταλγούμε τα παλιά της νιότης μας τα χρόνια.

Μάρτιος 2016
Χρήστος Γκιντώννης
Σκάρμπορο
Οντάριο - Καναδάς

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ:ΚΑΤΣΙΑΟΥΝΗΣ Ι. ΤΟΥΡΟΥΤΣΙΚΑΣ Π.
ΚΑΝΔΥΛΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΤΗΛ.2796031100 - 6973356947

ΑΛΕΞΙΟΣ Σ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

Χειρουργός Ωτορινολαρυγγολόγος
Εξειδίκευση στην ΩΡΛ Αλλεργία
στο Academic Medical Center
University of Amsterdam

Πλατεία Αγίου Βασιλείου και Κύπρου 1 Τρίπολη
Τ: 2714 003097 / Κ: 6937 458227
E: vardouniotis@hotmail.gr / www.vardouniotis.gr

«ΤΑ ΚΑΝΔΥΛΙΩΤΙΚΑ»

Έκδοση του Συλλόγου των εν Αθήναις και Απανταχού Κανδυλιωτών
"Η ΠΡΟΟΔΟΣ"
ΚΩΔΙΚΟΣ: 01-4431

Γραφεία:
Κεραμεικού 23 Τ.Κ. 10437
1ος όροφος
ΤΗΛ.-FAX: 5240271
ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ
Εσωτερικού 9 ΕΥΡΩ
Εξωτερικού Αμερικής 80λ. 25
Αυστραλίας 80λ. 45
Καναδά 80λ. 40
Αφρικής 25 ΕΥΡΩ

Για τους κατοίκους του χωριού οι συνδρομές είναι προαιρετικές.

Για τα μέλη του Συλλόγου συνδρομή Συλλόγου και εφημερίδας μαζί, 6 ΕΥΡΩ
Εκδότης - Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο Παναγιώτης Χ. Ευσταθίου
Πρόεδρος Διοικ. Συμβουλίου
Τηλ.: 210 6451380

Ενυπόγραφα άρθρα απηχούν τις προσωπικές απόψεις των συνταχτών και ουδεμία ευθύνη φέρει το Δ.Σ. του συλλόγου

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας
Εύχεται στους απανταχού Κανδυλαίους και φίλους
ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ
και **ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ**
ΤΟ ΑΓΙΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
ΠΑΝΤΑ ΝΑ ΜΑΣ ΦΩΤΙΖΕΙ.

Ο Πρόεδρος Η Γραμματέας
ΠΑΝΑΓ. Χ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΑΘΗΝΑ ΓΙΑΝΝΙΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ

**ΕΥΧΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΝΔΥΛΑΣ**

Το Συμβούλιο της Κοινότητας του χωριού μας
Εύχεται σε όλους τους Κανδυλιώτες
ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ - ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ
και **ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ**

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου
Κων/νος Σαράντος

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ Π.Α.Ο. ΚΑΝΔΥΛΑΣ

Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Δ.Σ. του ΠΑΟ
ΚΑΝΔΥΛΑΣ εύχονται σε όλους
τους συμπατριώτες και φίλους
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ
και **ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ**

Ο Πρόεδρος
Αριστοτέλης Προκόπος

**ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΝΕΩΝ ΚΑΝΔΥΛΑΣ**

Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Δ.Σ.
του Αγροτικού Πολιτιστικού Συλλόγου Νέων
Κανδύλας εύχονται σε όλους
τους συμπατριώτες και φίλους
ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ
και **ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ**

Για το Δ.Σ.
Ο Πρόεδρος
Νίκος Α. Μερκούρης

ΕΥΧΕΣ Α.Σ. «ΠΑΝΑΣ» ΚΑΝΔΥΛΑΣ

Το Δ.Σ. του Αθλητικού Σωματείου «ΠΑΝΑΣ»
Κανδύλας εύχεται σε όλους
τους συμπατριώτες και φίλους
ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ
και **ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ**

Για το Δ.Σ.
Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Κ. Μίχας

Στριφτόμπολας

ΑΡΤΟΠΟΙΙΑ - ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

ΓΚΟΥΡΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ - 27470 51318 - 51252

ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
Μίχας Δημήτριος

Γαλασιού 1, Αθήνα Τ.Κ. 111 41
Τηλ.: 211 4047454 Κιν.: 6945 299 773
email: neuro@dmichas.gr www.dmichas.gr

**ΕΟΡΤΕΣ ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΡΚΑΔΙΑ**

Από το βιβλίο του Ορχομένιου φιλόλογου και φίλου της Κανδύλας ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ «Αρκαδία του Μύθου και της Ιστορίας και Αρκαδικός Ορχομένος» παραθέτουμε από το κεφάλαιο «Οι αρετές και η πολιτιστική προσφορά των Αρχαίων Αρκάδων» απόσπασμα που αναφέρεται στις Εορτές, τα Έθιμα και το Γάμο.

ΕΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Η Αρκαδία, ως ορεινή και δυσπρόσιτη χώρα, δε δέχθηκε σοβαρές εξωτερικές επιρροές. Και γι' αυτό, διατήρησε όχι μόνο τη φυλετική της καθαρότητα (αυτοχθονία), αλλά και τις συνήθειες και τα έθιμά της ανέθυστα.

Κάθε αρκαδική πόλη τιμούσε με ειδικές θρησκευτικές εορτές και μυστηριακές ιεροπραξίες τους θεούς και τους τοπικούς της ήρωες, τους οποίους πρόβαλε και ως πρότυπα προς τους νέους. Επιστέγασμα των θρησκευτικών αυτών εκδηλώσεων ήταν τα δημόσια - δημοτελή (με έξοδα της πόλεως) δείπνα και συμπόσια, στα οποία, χωρίς κοινωνικές διακρίσεις συμμετείχαν όλοι οι πολίτες με εξαιρετική τιμή. Οι γυναίκες, οι οποίες και στην ανδροκρατούμενη αρκαδική κοινωνία περιοριζόταν «κατ' οίκον», ασχολούμενες με την ανατροφή των παιδιών και τις οικιακές εργασίες, και άφηναν το δημόσιο στίβο στην αποκλειστικότητα των ανδρών.

Με την πάροδο του χρόνου, τα δείπνα και τα συμπόσια απέβαλαν το θρησκευτικό τους χαρακτήρα και έγιναν η σημαντικότερη κοινωνική συνάντηση των αρχαίων, καθώς συνδυάστηκαν με καθαρά κοινωνικά περιστατικά, όπως είναι η γέννηση, ο γάμος, ο εορτασμός μιας αθλητικής νίκης κ.ά.

Τα συμπόσια (< συμπότης < πίνω-ποτόν), γνωστά και από τους ομηρικούς χρόνους (Ανάκτορα Αλκίνοου και Οδυσσέως), αναπτύχθηκαν κατά τους ιστορικούς χρόνους σ' όλη την Ελλάδα και στην Αρκαδία σε σημαντικό κοινωνικό θεσμό και ακολουθούσαν αυστηρή εθιμοτυπία. Άρχαν αργά το βράδυ και συνεχίζονταν ως τις πρωινές ώρες. Περιλάμβαναν δύο αυτοτελή μέρη, το Δείπνον (< δέπνον < δέπας, δαπάνη, δάπτω = καταναλώνω) και τον πότον (< πίνω), δηλαδή την οινοποσία. Στο δείπνο οι προσκεκλημένοι προσέρχονταν ευπρεπώς ενδεδυμένοι και από τον συμπόσιάρχο οδηγούνταν στην αίθουσα του συμποσίου, όπου, αφού έπλεναν τα χέρια τους, έπαιρναν θέση σε δίφρους ή σε μαλακά ανάκλιτρα (ντιβάνια) με προσκέφαλα, τοποθετημένα σε σχήμα Π, με τον κρατήρα του οίνου στο ενδιάμεσο και τα σχετικά τραπέζια. Καθώς ξάπλωναν, στηρίζονταν στον αριστερό τους αγκώνα (επ' αγκώνας δειπνείν) και έπαιρναν φαγητό από πινάκια - πιάτα, που σερβίριζαν οι θεραπεινίδες, συνήθως «νά κρέα» (χοιρινό κρέας), κρίθινο ψωμί (μάζα), τυρί, φρούτα κ.ά., με τα δάκτυλα του δεξιού τους χεριού, χωρίς μαχαιροπίρουνα (μόνο κουτάλια - μύστρα είχαν για το ζώμο).

Μετά το φαγητό, αφού οι καλεσμένοι με τη βοήθεια των θεραπεινίδων έπλεναν τα χέρια τους, άρχιζαν τον πότον - οινοποσία, ακολουθώντας και σ' αυτόν αυστηρή εθιμοτυπία. Αρχικά, έπιναν λίγο ανέρωτο (άκρατον) οίνο προς τιμή του αγαθού Δαίμονος και, μετά το σύνθημα «ασμαί σε νυν Βάκχε» (θα σε υμνήσω τώρα Βάκχε), έκαναν σπονδές προς τον τιμώμενο θεό και τον Διόνυσο.

Όσο προχωρούσε η οινοποσία, που γινόταν με κοινό ή χωριστό ποτήρι (κύλικα), το κρασί νερωνόταν (τρία μέρη νερό και ένα κρασί: «κεκραμένος οίνος»). Γι' αυτό, αρκούσαν να μεθύσουν. Έτσι, κάλυπταν το χρόνο τους με διάφορες συζητήσεις. Μερικές φορές οι οργανωτές των συμποσίων μίσθωναν διάφορους καλλιτέχνες, γελωτοποιούς και θυματοποιούς, για να διασκεδάσουν τους καλεσμένους, και, κυρίως, αυλητρίδες (τραγουδίστριες) και ορχηστρίδες (χορευτρίδες). Αν τα πνευματικά ενδιαφέροντα των συμποσιαστών ήταν υψηλά, τότε μεταβάλλονταν σε δειπνοσοφιστές, συζητώντας κατά το δείπνο (κάνοντας κράμα - κοκτέιλ - πνεύματος και οινοπνεύματος) για διάφορα φιλοσοφικά ή τρέ-

χοντα θέματα (Πρβλ. «Δειπνοσοφισταί» Αθηναίου, όπου διασώζονται πολλοί συμποσιακοί διάλογοι, με σημαντικές πληροφορίες για τον αρχαίο κόσμο).

Δείπνα παρατίθονταν και προς τιμή των νεκρών, που επιβιώνουν, μάλιστα, ως συνήθεια μέχρι σήμερα. Ιδιαίτερα για τους πεσόντες υπέρ πατρίδος, εκτός από την πάνδημη συμμετοχή κατά την εκφορά και την ταφή τους και τον καθιερωμένο επιτάφιο λόγο για την έξαρση του ηρωισμού τους και την προβολή του παραδείγματός τους προς επιζώντες και επιγιγνομένους, παρατίθονταν και δημόσια δείπνα προς τους παρευρισκόμενους.

Επιπλέον, κατά τις επετείες της θυσίας τους, στεφανώνονταν τα μνημεία τους από τους νέους και οργανώνονταν γι' αυτούς αγώνες, με έπαθλα, για να προβληθεί η θυσιαστική αυταπάρνηση για την πατρίδα και η αρετή ως κλέος των πεσόντων και χρέος των επιζώντων. Γιατί, όπου επιβραβεύεται με μέγιστα έπαθλα η Αρετή, εκεί αναδεικνύονται και άριστοι πολίτες: «Αρετής γαρ οίς κείται άθλα μέγιστα, τοίς δε και άνδρες άριστοι πολιτεύουσιν» (Θουκ. Περ. Επιταφ. Β, 46).

Ο ΓΑΜΟΣ

Ο θεσμός του γάμου ως πρωταρχικό στοιχείο, για τη διαίωνιση της ζωής και τη δημιουργία της οικογένειας, βασικού πυρήνα της κοινωνίας, δεν αποτελούσε υπόθεση που ενδιέφερε μόνο τα δυο ενούμενα μέρη, αλλά και την πολιτεία, που έπαιρνε μέτρα για την προστασία του θεσμού και προδιέγραφε τις αμοιβαίες υποχρεώσεις των νυμφευμένων.

Στα ομηρικά χρόνια ο υποψήφιος γαμβρός, για να εξασφαλίσει την εύνοια και τη συγκατάθεση του πεθερού πρόσφερε σ' αυτόν χρήματα και πλούσια δώρα (κυρίως ζώα βοσκής) - έδνα (< ηδύς) αγοράζε δηλ. κατά κάποιο τρόπο τη νύμφη. Για τις εκλεκτές, μάλιστα, νύμφες οι μνηστήρες συναγωνίζονταν σε έδνα: γι' αυτό, το θεωρούσαν μεγάλη τιμή να δώσει ο πεθερός την κόρη του «ανά-εδνον» (χωρίς να δεχθεί έδνα). Κι όταν ο πατέρας της υποψήφιας νύμφης ανταποκρινόταν στο αίτημα του υποψήφιου, αντιπρόσφερε σ' αυτόν γαμήλια δώρα, που τον καθιστούσαν χαρούμενο - μειλίχιον, τα λεγόμενα μείλια (< μειλίσιω - μειλίχιος - μέλι), που αποτελούσαν την πρώτη μορφή του θεσμού της προίκας - φερνής (< φέρω). Στη συνέχεια, με την επίθεση της χειρός της νύμφης στην παλάμη του γαμβρού, αυτή λογίζονταν ομόκλινή του, νόμιμη σύζυγός του (κουριδίη άλοχος < αθρ. α+λέχος = κλίνη). Ακολουθούσε λαμπρό και εορταστικό γεύμα, η «ειλαπίνη» (< ρ. Fel - του έλπω = κάνω κάποιον να ελπίζει), που παρέθετο ο πατέρας της νύμφης. Έπειτα, το ζευγάρι με μια άμαξα, με τη συνοδεία συγγενών και φίλων, με τραγούδια και χαρές, πήγαινε στο σπίτι του γαμβρού.

Κατά τους ιστορικούς χρόνους, σ' όλη την Ελλάδα και στην Αρκαδία οι γάμοι γίνονταν, κυρίως, κατά τον μήνα Γαμηλιώνα (Ιανουάριο), οπότε γιορτάζονταν και οι γάμοι του Διός με την Ήρα, προστάτιδα του γάμου. Η αναζήτηση της νύμφης - μνηστής γινόταν, συνήθως, από τον πατέρα του γαμβρού, που συχνά επιστράτευε για το σκοπό αυτό και προξενήτρες (προμνηστρίες ή προμνηστρίδες).

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη σύναψη του γάμου ήταν η εγγύηση, γραπτό δηλαδή γαμήλιο συμβόλαιο μεταξύ γαμβρού και πατέρα ή κηδεμόνα της νύμφης, με το οποίο καθοριζόταν η προίκα (< προϊκνέομαι = προπορεύομαι, προηγούμαι), απαραίτητη προϋπόθεση για τη σύναψη και τη νομική εγκυρότητα του γάμου και την αναγνώριση της γνησιότητας των παιδιών, που λειτουργούσε αποτρεπτικά για διαζύγιο, αφού, στην

περίπτωση αυτή, ο γαμβρός ήταν υποχρεωμένος να επιστρέψει και την προίκα στην οικογένεια και την γυναίκα. Αν η νύμφη ήταν «επίκληρος» κόρη, δηλαδή ορφανή νέα και μοναδική κληρονόμος της πατρικής περιουσίας, τότε υποχρεωνόταν να πανδρευθεί συγγενή της, για να μην περιέλθει η κληρονομιά σε ξένο γένος.

Αν και ονομαζόταν ο γάμος από τους αρχαίους ιερός, στην ουσία δεν ήταν θρησκευτικός. Συνοδευόταν από εορταστικές εκδηλώσεις, που διαρκούσαν τρεις ημέρες και ήταν τα «Προαύλια», ο κυρίως γάμος και τα «Επαύλια». Κατά τα «Προαύλια» (< προ+αυλή), την πριν δηλαδή από τον κυρίως γάμο ημέρα, γίνονταν οι προτομασίες του γάμου, που περιλάμβαναν τον αποχαιρετισμό του άζυγου βίου από τη νύμφη, την αφιέρωση των παιχνιδιών της στην Άρτεμη, τις πριν από το γάμο θυσίες («Προτέλεια» < προ + τέλος) του πατέρα της νύμφης προς τις θεές του γάμου (Ήρα Τελεία - Δία Τέλειον, Άρτεμη, Παιθή, Μοίρες, Μούσες), τη «λουτροφορία» (λουτρό νύμφης και γαμβρού, με νερό που έφερε από ειδική πηγή με μεγάλο αμφορέα «παις αμφιθαλής», που είχε δηλαδή και τους δυο γονείς).

Τη δεύτερη ημέρα γινόταν η τελική του κυρίως γάμου, κατά την οποία τα σπίτια της νύμφης και του γαμβρού ήταν στολισμένα με κλαδιά δάφνης και ελιάς. Ο πατέρας της νύμφης παρέθετε πλούσιο γεύμα, τη γαμική θοίνη (< θοινάω = ευχούμαι, τρώω / φιλοξενώ) ή γαμοδαΐσια (< γάμος + δαίνυμι = παρέχω γεύμα ή συμπόσιο / δαΐς-τός = συμπόσιο - δαιταλείς = συνδαιτυμόνες). Σ' αυτό, παρακάθονταν χωριστά άνδρες και γυναίκες, με τη νύμφη ανάμεσά τους με διάδημα από κεφάλι και καλυμμένη με πέπλο, ενώ ο γαμβρός ήταν στεφανωμένος και ντυμένος στα λευκά. Ανάμεσα στους ευχόμενους συνδαιτυμόνες περιφερόταν «αμφιθαλής παις», που μοίραζε αρτίδια σ' αυτούς από ένα καλαθάκι (κάνιστρο), λέγοντας «έφυγον κακόν ευχόν άμεινον», που αποτελούσε ευχή για μια προς το καλύτερο (άμεινον) μεταβολή της ζωής. Μετά το γεύμα γίνονταν τα ανακαλυπτήρια, δηλαδή τα αποκαλυπτήρια του προσώπου της νύμφης με την αφαίρεση του πέπλου της από τον γαμβρό. Ο γαμβρός πρόσφερε, στη συνέχεια, τα αποκαλυπτήρια δώρα στους καλεσμένους και, για τελική επικύρωση του γάμου, έπιανε τη νύμφη από το χέρι (χειρ' επί καρπώ) και ως ζευγάρι πλέον, με άμαξα συνοδευόμενοι από φίλους και συγγενείς με όργανα και τραγούδια κατευθύνονταν στο σπίτι του γαμβρού. Καθώς η γαμήλια πομπή διερχόταν από τους δρόμους, έρριχναν στους νεόνυμφους τα λεγόμενα καταχύματα (< καταχέω = ρίπτω - χύνω επάνω σε κάποιον, τον ραΐνω - τον ραντίζω), δηλαδή «φούχτες» από καρύδια, σουσάμι κ.ά., σύμβολα αφθονίας και γονιμότητας (όπως γίνεται σήμερα με το ρίξιμο ρυζιού στους νεόνυμφους). Η μητέρα του γαμβρού περίμενε με αναμμένη δάδα στη στεφανωμένη πόρτα του σπιτιού της το ζευγάρι και το «έφραϊνε» με καρπούς (κυδώνια κ.ά.), ευχόμενη για μια ευτυχισμένη ζωή. Ακολουθούσαν σπονδές από τους νεόνυμφους στους Εφέστιους θεούς του σπιτιού και έπειτα αποσύρονταν στη νυμφική παστάδα, έξω από την οποία χορός νεανίδων έψαλλε επιθαλάμια άσματα. Και οι όλες γαμήλιες τελετές έκλειναν με τα «Επαύλια». Συγγενείς και φίλοι την άλλη μέρα από το γάμο επισκέπτονταν το σπίτι των νεόνυμφων και πρόσφεραν σ' αυτούς τα δώρα τους και ο πεθερός την προίκα. Ως κατακλείδα όλων των γαμηλιών εκδηλώσεων ακολουθούσε το βράδυ συμπόσιο, η «γαμηλία», που παρέθετε ο γαμβρός, και γενικό ξεφάντωμα με χορούς και τραγούδια του γάμου - υμναιους.

(Συνέχεια στη σελ. 4)

Ο ΒΡΕΤΑΝΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ ΟΥΪΛΙΑΜ ΜΑΡΤΙΝ ΛΗΚ ΠΕΡΝΑΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΝΔΥΛΑ ΤΟ 1800

Του Μιχάλη Πολίτη

Πλησιάζουμε την 25η Μαρτίου, την Εθνική μας γιορτή και δεν μπορούμε παρά να φέρουμε στη μνήμη μας, σ' αυτή την αναζητήση των περιηγητών του 17ου και 18ου αιώνα, μερικά από τα συμβάντα της επανάστασης το 1821 που σημάδεψαν τον χαρακτήρα και το φρόνημα του λαού μας.

Γράφει ο Κολοκοτρώνης: «Ο κόσμος μας έλεγε τρελλούς. Ημείς, αν δεν είμεθα τρελλοί, δεν θα εκάμαμεν επανάστασιν». Και πιο πέρα: «Να μου δώσει ο Βελινγκτόν (Wellington) 40.000 στρατεύματα, το διοικούσα, αλλά αυτονού να του δώσουν 500 Έλληνες δε θα ημπορούσε ούτε μια ώρα να τους διοικήσει. Κάθε Έλληνας είχε τα καπρίσια του, το Θεό του και έπρεπε να κάμη κανείς δουλειά με αυτούς, άλλον να φοβερίζει, άλλον να κολακεύει κατά τους ανθρώπους».

Σημαντικά και σημαδιακά τα λόγια του Γέρου του Μοριά που γνώριζε καλλίτερα από το καθένα τον χαρακτήρα, τα προτερήματα και τα μειονεκτήματα των Ελλήνων. Και είναι αυτά τα «χаріσματα» που άλλοτε sprάχνουν το Έθνος μπροστά και άλλοτε το δίνουν μια και το ρίχνουν στα βράθρα της ιστορίας.

Και ενώ έβραζε το καζάνι της επανάστασης, με μπροστάρη τον Κολοκοτρώνη και τους άλλους ήρωες του '21, κάποιοι λόγιοι επισκέπτες, περιηγητές από την ελεύθερη Ευρώπη, περιδιάβαιναν την σκλαβωμένη Ελλάδα για να καταγράψουν τον τόπο, τους κατοίκους, τα ήθη και τα έθιμα αυτού του χώρου, που εξακολουθούσε και μέσα στην Τουρκοκρατία να εκπέμπει έστω και λίγο από το αρχαίο κάλλος, από το οποίο τόσο απλόχερα έχει προικιστεί.

Ένας από αυτούς, ο Ουίλιαμ Μάρτιν Λήκ (Βλέπε βιογραφία από Wikipedia), τον οποίο και αναφέραμε στην πρώτη μας αφήγηση, περιηγήθηκε τα μέρη μας στις αρχές του 1800 και κατέγραψε με λεπτομέρεια αυτά που είδε και έζησε στον τόπο μας.

Ερχόμενος από την Κανδύλα προς τη Σκοτεινή αναφέρει: Πέρασα από το Διάσυλον (Διάσελο), νομίζω η λέξη βγαίνει από το συνθετικό 'Ζυγός' αλλά οι Αρκάδες χρησιμοποιούν την λέξη 'Διά Συλον' μια λέξη που σημαίνει σύνδεσμος κορυφογραμμής, ή φυσικό πέραςμα. Το βουνό στα αριστερά μου έχει μια αξιοσημείωτη σπηλιά, μια σκοτεινή τρύπα (προφανώς εννοεί τη Χιονότρουπα), η οποία κρατά χιόνι και το καλοκαίρι, μια κακοτυχία για τους φτωχούς Κανδυλιώτες, που είναι υποχρεωμένοι να προμηθεύουν το Σαράϊ στην Τριπολιτζά από αυτό, με δικά τους έξοδα.

Από το πέραςμα κοιτάζοντας

προς τα κάτω και ανατολικά βλέπουμε την κοιλάδα και ένα μικρό ρεύμα νερού που κυλάει προς την καταβόθρα, όπου επίσης χύνονται τα νερά από τις Τενείες πηγές (Κεφαλόβρυσο). Στη Δυτική άκρη της κοιλάδας από την άλλη πλευρά διακρίνω το χωριό Σκοτεινή. Πέρα από την κοιλάδα που μάλλον ήταν η περιοχή της αρχαίας Αλέας βλέπω την πεδιάδα του Αγ. Γεωργίου (τη Φλιασία). Από την άλλη μεριά πέρα από τη Σκοτεινή βρίσκεται το χωριό Μπουγιάτι, το οποίο δεν φαίνεται όμως γιατί κρύβεται πίσω από τα βουνά».

Πριν ανέβει τον Ολίγυρτο όμως και αφήνοντας πίσω του τον Ορχομενό πέρασε από την πεδιάδα των Καφυών. Ας δούμε πως περιγράφει ο Ληκ το πέραςμά του από τις Καφές. « Η πεδιάδα των Καφυών, την οποία είδα πολύ καλά στις 3 Μαρτίου του 1805, και την οποία επίσης μπορεί κανείς να δει πολύ καλά από τον λόφο του Ορχομενού, αλλά δεν είναι ορατή από τον δρόμο που περνάω, και ο οποίος ακολουθεί τα ριζά του πετρώδους όρους Τραχύ, αφήνοντας πίσω όλο το χαμηλότερο Ορχομενίο πεδίο.

Μερικά κεφαλάρια αναβλύζουν κάτω από τους βράχους στα δεξιά μας και αμέσως πέφτουν σε ένα βαθύ βάλο στον οποίο ίσως υπάρχουν και άλλες πηγές. Αυτές οι πηγές, μαζί με τη χαράδρα από την λαγκάδα του όρους Τραχύ, και του ρέματος που έρχεται από την Κανδύλα (Kandili), είναι τα νερά που δημιουργούν τη λίμνη του Ορχομενού. Φαίνεται από την περιγραφή του Πausανία, ότι οι πηγές που προανέφερα είναι οι αρχαίες Τενείες πηγές, οι οποίες απέχουν τρία στάδια από το Ορχομενό και πάνω στο δρόμο προς τις Καφές όπως ο ίδιος αναφέρει στα απομνημονεύματά του».

Και συνεχίζει ο Πausανίας: «Ένας άλλος δρόμος περνάει πάνω από τον χείμαρρο και κάτω από το όρος Τραχύ προς τον τάφο του Αριστοκράτη, πέρα από τον οποίο βρίσκονται οι Τενείες πηγές. Εφτά στάδια πιο πέρα βρίσκεται το χωριό Άμιλος το οποίο λένε ότι κάποτε ήταν πόλις. Εδώ πάλι ο δρόμος χωρίζεται στα δύο, ο ένας οδηγεί στην Στυμφαλία και ο άλλος στο Φενεό. Αυτός προς τον Φενεό διασχίζει το βουνό όπου τα σύνορα των Ορχομενίων, των Φενεατών και των Καφυατών συναντούνται στο ίδιο σημείο. Πάνω από το σύνορο υψώνεται απόκρημνος βράχος που ονομάζεται Καφυατικός βράχος (Καφυατική Πέτρα). Στη συνέχεια ο δρόμος περνάει μέσα από φαράγγι, στο οποίο υπάρχει ρυάκι που αναβλύζει από πηγή. Στο άκρο της κοιλάδας βρίσκονται οι Καρυές, πέρα από τις οποίες εκτείνεται η πεδιάδα των Φενεατών».

Ο Ληκ συνεχίζει: «Αφού φθά-

σουμε στο τέλος της πεδιάδας, ο δρόμος μας περνάει κάτω από το μοναστήρι της Κανδύλας, που βρίσκεται μισό μίλι στα δεξιά μας, μπροστά από μια σπηλιά, στην μπροστινή πλευρά ενός απόκρημνου βουνού, που συνδέεται με το όρος Τραχύ και το Αγγίσια (Αρτεμίσιο). Συνεχίζουμε στο ίδιο οροπέδιο στο μέσο του οποίου ρέει ο χείμαρρος της Κανδύλας, στο δρόμο του προς τη λίμνη. Σε είκοσι λεπτά από το Μοναστήρι, φθάνουμε στις έξι παρά είκοσι στο χωριό *Καντήλι (Kandili)*. Αποτελείται από 100 σπίτια σπαρμένα γύρω από την κοίτη του χείμαρρου, κλεισμένα γύρω γύρω από ψηλά βραχώδη όρη, οι πλευρές των οποίων είναι γεμάτες έλατα και οι κορυφές τους, αυτή την εποχή σκεπασμένες με χιόνι. Τίποτα δεν μπορεί να είναι πιο σαφές, πιο καθαρό από την περιγραφή που μας δίνει ο Πausανίας για τους δρόμους από τον Ορχομενό προς τις Καφές, τον Φενεό και τη Στυμφαλία. Ο πρώτος κάνει τον κύκλο γύρω από τη λίμνη προς τις Καφές. Ο δρόμος για το Φενεό διασχίζει το οροπέδιο λίγο μετά από τις Τενείες πηγές (Κεφαλόβρυσο), ανεβαίνει το βουνό όχι πολύ μακριά από το 'Ζεβγαλάτι' στα δεξιά του μοναστηριού της Κανδύλας, περνάει μεταξύ των βουνών Σαϊτά και Λυκόρεμα και καταλήγει στο οροπέδιο του Φενεού στη Γκιόζα, που φαίνεται να είναι η παλιά θέση της πόλης 'Καρυαί'. Ο τρίτος περνάει από την Κανδύλα (Κανδήλι) τον οποίο και ακολούθησα τη 1η Απριλίου 1805 στις 8:00 το πρωί».

Θα συνεχίσουμε την αφήγησή μας στο επόμενο με το ταξίδι του Ληκ μέσα από την Κανδύλα προς τον Αϊ -Λιά, τον Άγιο Κωνσταντίνο, τη Στυμφαλία τον Φενεό και τη Γκιόζα. Αυτό που πρέπει να κρατήσουμε όμως είναι ότι, οι περιηγητές αυτοί είχαν εντυπώσει στα αρχαία κείμενα του Πausανία, του Στράβωνα και άλλων αρχαιοτοπογράφων και ιστορικών της αρχαιότητας αλλά και πιο πρόσφατων, που έχουν ασχοληθεί με την πολύπαθη αλλά και πολυδοξασμένη περιοχή μας.

Έχοντας όλη αυτή τη γνώση, πέρασαν από αυτά τα μέρη για να επιβεβαιώσουν τα αρχαία κείμενα, αλλά και για να δουν με τα ίδια τους τα μάτια αυτά τα μέρη που γνώρισαν κατά καιρούς τέτοιες δόξες, αλλά και επίσης να καταγράψουν την κατάσταση τους στο χρόνο που πέρασαν και να αφήσουν τα γραπτά τους μνημεία για τις επόμενες γενιές.

Για τον τόπο μας ειδικότερα να κρατήσουμε, ότι το χωριό ονομάζονταν Κανδήλι (Kandili) στα 1800, ότι είχε 100 σπίτια που βρίσκονταν γύρω από το ρέμα, ότι οι πλευρές των βουνών ήταν κατάφυτες από έλατα και οι βουνοκορφές φορτωμένες με χιόνι, ότι ο χείμαρρος που κατέβαινε από τα βουνά μέσα από την Κανδύλα ήταν μεγάλος και γέμιζε τη λίμνη του Ορχομενού και ότι το Κεφαλόβρυσο, οι Τενείες πηγές του Πausανία, είχε πολλά κεφαλάρια και μέσα από το βράχο αλλά και μέσα στο έλος που και αυτά συνέβαλαν στο να συντηρείται η λίμνη του Ορχομενού για πολλούς μήνες στο χρόνο. Να κρατήσουμε επίσης την ύπαρξη των «χωρίων» (τοποθεσιών και χωριών) Καφές, Άμιλος, Καρυές που κάποτε ήταν μεγάλη πόλη, αλλά και τις τρεις μεγάλες αρτηρίες που συνέδεαν τον Ορχομενό με τον Φενεό, τις Καφές και την Στυμφαλία μέσα από την Κανδύλα.

ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ «ΠΑΝΑ» ΚΑΝΔΥΛΑΣ

Ο «Πάνας» Κανδύλας συμμετείχε για 2η χρονιά στην Β' τοπική κατηγορία της Κεντρικής και Νοτίου Πελοποννήσου και κατέκτησε την 2η θέση στον όμιλό του κατακτώντας το δικαίωμα συμμετοχής στην Β' φάση των play offs με σκοπό την διεκδίκηση ανόδου στην Α' Κατηγορία. Τερμάτισε 2ος με 24 βαθμούς (ισοβαθμία με τον «Φιλαθλητικό Σπάρτης») με ρεκόρ 10 νίκες, 4 ήττες, παίζοντας στους περισσότερους αγώνες πολύ όμορφο μπάσκετ, κάνοντας το χωριό μας γνωστό σε όλη σχεδόν την Πελοπόννησο. Στον πρώτο αγώνα των play offs ηττήθηκε από την αήττητη μέχρι στιγμής «Θουρία» με 40-50 και αγωνίζεται με τον «Πελασό» Μεγαλόπολης στον επόμενο αγώνα. Η παρέα του «Πάνα» Κανδύλας υπόσχεται ότι θα παλέψει για ό,τι καλύτερο στους 5 αγώνες που απομένουν. Ευχαριστούμε όλους τους παίκτες, φιλάθλους και φίλους της ομάδας, καθώς και όλους αυτούς που βοηθούν οικονομικά την ομάδα. Για την φετινή χρονιά ευχαριστούμε την επιχείρηση Σιναπαι τζάμια-κρύσταλλα και το Πρακτορείο ΟΠΑΠ Π. Τραχανά για την χορηγία εμφανίσεων και τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ στον συμπατριώτη μας Βασίλειο Ρούμφο από το Σικάγο για την χορηγία των 300 δολαρίων Αμερικής. Σεβόμαστε όλους τους φίλους που αγαπούν τον αθλητισμό και κάνουμε το «ΠΑΝ» να καθιερώσουμε το χωριό μας σε μια αξιόλογη δύναμη στο χώρο της καλαθοσφαίρισης στην Πελοπόννησο.

Γιώργος Μίχας

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Λάβαμε τις παρακάτω δημοσιευόμενες επιστολές και ευχαριστούμε θερμά τους αποστολείς τους.

I. Επιστολή κ. Χρίστου Γκιντώνης:

Σκάρμπορα 20 Μαρτίου 2016

Αξιότιμα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής της Εφημερίδας «Τα Κανδυλιώτικα»

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η έκδοση της Εφημερίδας απαιτεί χρόνο και σκληρή δουλειά. Σε σας που με τις προσπάθειές σας καταφέρνετε να φθάνει η εφημερίδα στους απανταχού Κανδυλιώτες δεν μπορεί παρά να αξίζει ένα ευχαριστώ.

Στο προηγούμενο φύλλο ο συνεργάτης σας Στάθης Ευσταθίου είχε γράψει κάτι σχετικά με τα χρόνια που οι γονείς αναγκάζονταν να δουλέψουν στις ελιές ή αλλού και αναγκάζονταν να αφήσουν τα παιδιά με τις γιαγιάδες και τους παππούδες για χρονικά διαστήματα.

Αυτό μου έφερε αναμνήσεις από ιστορίες του πατέρα μου:

Στις ελιές, ραβδίζοντας, η αφεντικίνα παρακολουθούσε μήπως μείνει καμιά ελιά στο δέντρο έδειχνε και έλεγε: «Εκεί είναι ελίτσα».

Στις σταφίδες, όταν πήγαιναν σε σκαφτιάδες, εκεί τα αφεντικά έπαιρναν έναν εργάτη στα κρυφά, δήθεν πως τον πρόσεχαν ιδιαίτερα και του έδιναν ένα αβγό για να τον αναγκάσουν να είναι πιο γρήγορος.

Αυτό όμως το έκαναν κρυφά σε όλους τους εργάτες και έπαιρναν την υπόσχεση ότι θα είναι πιο γρήγοροι.

Την άλλη μέρα το αφεντικό παρακολουθούσε και φώναζε: Ε! εσύ με το αβγό! Καταλαβαίνετε τα υπόλοιπα. Αφού κρυφά είχε δώσει σε όλους αβγό, συναγωνιζόμενοι τους αυτούς τους, προσπαθούσαν να σκάψουν όσο πιο γρήγορα μπορούσαν για να ευχαριστηθεί το αφεντικό.

Σας εσωκλείω και κάτι για την εφημερίδα «Τα Κανδυλιώτικα», τα υπόλοιπα στην κρίση σας.

Με ευχές, για τις ημέρες του Πάσχα που θα υποδεχθούμε τον άλλο μήνα, σε όλους σας.

Χρίστος Γκιντώνης
Σκάρμπορα - Οντάριο
Καναδάς

II. Επιστολή της κ. Χριστίνας Roed:

1 Μαρτίου 2016

Αγαπητέ κ. Ευσταθίου

Εσωκλείω μια επιταγή 50 δολ. Αμερικής (25 για τη συνδρομή της εφημερίδας και 25 για το Σύλλογο).

Απολαμβάνω την εφημερίδα (την οποία διαβάζω με τη βοήθεια του ελληνικού λεξικού που έχω) κάνετε πολύ καλή δουλειά.

Το επίθετό σου είναι πολύ γνωστό στην Κανδύλα.

Η μοναδική αδελφή του πατέρα μου Παναγιώτα Δ. Κούτουλα παντρεύτηκε έναν Ευσταθίου που το όνομά του ήταν Παναγιώτης.

Αυτή γεννήθηκε το 1899. Η αδελφή της γιαγιάς μου, (από της μάνας μου το όσι), Μαρίνα Μερκούρη παντρεύτηκε έναν Ευσταθίου. Είχε δυο γιους τον Γιώργο και τον Στάθη. Ο Γιώργος ζούσε δίπλα στον θείο μου τον Στέλιο Γιαννακόπουλο. Δεν έχω επαφή με αυτή την οικογένεια.

Η τωρινή επαφή μου είναι με τον Φάνη Γιαννακόπουλο. Με το σύζυγό μου υποθετήσαμε τη νεότερη αδελφή του Φάνη τη Βούλα. Αυτή ήρθε στην Αμερική το 1961 σε ηλικία 12 χρονών. Έγινε νοσοκόμα. Τα τελευταία 20 χρόνια ασχολείται με μωρά που γεννιούνται πρόωρα.

Είμαι πολύ υπερήφανη για τις επιτυχίες της.

Σας εύχομαι καλό χρόνο.

Με εκτίμηση
Χριστίνα Roed

III. Επιστολή της κ. Αλεξάνδρας Γομάτου - Χουντάλα:

Κύριε Πρόεδρε

Εύχομαι σε σας και στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου μας, καλή και ευτυχισμένη χρονιά (2016).

Εύχομαι επίσης στους συμπολίτες μας ο καινούργιος χρόνος να φέρει στην ταλαιπωρημένη Ελλάδα μας, ευημερία απαλλαγμένη από το άγχος των μνημονίων που ταλανίζει όλους μας.

Με εκτίμηση

Αλεξάνδρα Γομάτου (Χουντάλα Στυλ.)
Ιανουάριος 2016

IV. Επιστολή Σπύρου Μοδ. Παπαμανωλόπουλου από Η.Π.Α.

Κύριε Πρόεδρε του Συλλόγου Παναγ. Ευσταθίου

Εύχομαι καλή σαρακοστή σε όλους σας, πάντα με υγεία και να έχουμε Καλό Πάσχα και Καλή Ανάσταση.

Σας ευχαριστώ που μου στέλνετε την εφημερίδα του χωριού μας και μας ενημερώνετε για τα νέα του.

Σας ευχαριστώ πολύ και να είστε πάντα καλά.

Σας στέλνω 100 \$ Η.Π.Α. για το Σύλλογο.

Σπύρος Μοδέστου Παπαμανωλόπουλος

ΕΟΡΤΕΣ ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ

(Συνέχεια από τη σελ. 3)

Σκοπός του γάμου, όπως γραφόταν και στο γαμήλιο συμβόλαιο (εγγύηση), ήταν η απόκτηση παιδιών. Γι' αυτό, η φροντίδα γι' αυτά άρχιζε αμέσως μετά τη γέννησή τους. Την 5η ημέρα από τον ερχομό του παιδιού στον κόσμο, οπότε πίστευαν ότι οι Μοίρες (Κλωθώ, Λάχεσις, Άτροπος) ρύθμιζαν την τύχη του, γιορτάζονταν τα «Αμφιδρόμια». Γίνονταν καθαρισμοί της λεχώνας και του αρτιγέννητου, όπως και περιφορά του (από την οποία και η ονομασία της γιορτής) γύρω από την Εστία, στην δήλωση της ένταξής του στην προγονική του Εστία και την Κοινωνία. Προσφέρονταν από τους συγγενείς και φίλους δώρα και φυλαχτά

στο βρέφος και γινόταν η ονοματοθεσία του (κύριο όνομα - πατρώνυμο, όνομα τόπου καταγωγής). Η γιορτή τελειώνει με θυσίες και συμπόσιο. Η μητέρα φρόντιζε για την ανατροφή των παιδιών και ο πατέρας για την αγωγή τους, στέλνοντάς τα, μετά το 7ο έτος της ηλικίας τους, στο σχολείο, όπου για την αρμονική ανάπτυξη σώματος και πνεύματος διδάσκονταν γραφή, ανάγνωση, αριθμητική, μουσική, αποστήθιση ομηρικών επών και γυμναστική. Τα παιδιά με τη σειρά τους έπρεπε να σέβονται τους γονείς, να τους φροντίζουν κατά το γήρας τους και να μεριμνούν για την ταφή τους.

(σελίδες βιβλίου 162-163 και 164-165).

Για όσους δεν ξενιτεύτηκαν

ΟΙ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΟΝ ΚΑΝΑΔΑ ΚΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΠΑΡΟΙΚΙΩΝ

Ο φίλος Χρίστος Γκιντόνης, μαζί με τις ευχές του, μας έστειλε από τον Καναδά και ένα απόσπασμα από το βιβλίο «Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΟΝ ΚΑΝΑΔΑ» του Στέφανου Κωνσταντινίδη, που έχει δημοσιευτεί στην ενημερωτική εφημερίδα αποδήμου Ελληνισμού «ΕΛΛΑΣ - HELLAS NEWS», της 28-8-2015 που εκδίδεται εκεί.

Στο απόσπασμα αυτό ο συγγραφέας αναφέρεται στην εκμετάλλευση και τις δυσκολίες που συνάντησαν οι νέες Ελληνίδες που πήγαν στον Καναδά να εργαστούν ως οικιακοί βοηθοί και στα κέντρα του Ελληνισμού όπου δημιουργήθηκαν οι πρώτες παροικίες.

Ευχαριστούμε το φίλο Χρίστο και δημοσιεύουμε το απόσπασμα:

Η μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων μεταναστών της περιόδου 1950-1974 προέρχεται από την ύπαιθρο. Τα κοινά χαρακτηριστικά τους ήταν: περιορισμένη μόρφωση, μη γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής, το όνειρο της γρήγορης επιστροφής στην πατρίδα μετά από τη δημιουργία κάποιων οικονομικών.

Κατά κανόνα αυτοί που προέρχονται από τη διασπορά (Τουρκία, Αίγυπτο, Κύπρος, κ.λπ.) είχαν ζήσει στα αστικά κέντρα, είχαν μια πιο ανεβασμένη μόρφωση, ήξεραν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και είχαν κάποια επαγγελματική ειδικείωση.

Θα πρέπει επίσης να γίνει ειδική αναφορά σε μια άλλη ομάδα μεταναστών στην περίοδο του 1950. Πρόκειται για τις Ελληνίδες που θα εργαστούν ως οικιακοί βοηθοί. Έρχονται στον Καναδά με πρόσκληση πλούσιων συνήθως οικογενειών παλιών Ελλήνων μεταναστών ή και Καναδών, και με επιλογή που έγινε από ειδικά πρακτορεία. Πρόκειται για μοντέρνα μορφή σκλαβοπάζαρου, όπου επιλέγονται νεαρές Ελληνίδες, ανύπαντρες βασικά και προερχόμενες από την ύπαιθρο, που θα εργαστούν για πολλά χρόνια σαν σκλάβες. Δουλειά 14-15 ωρών τη μέρα, οικονομική εκμετάλλευση, άθλιες συνθήκες διαβίωσης, εξευτελισμός της ανθρώπινης ύπαρξής τους. Το ελληνικό κράτος που ήταν ενήμερο για όλα αυτά δεν έδειξε κανένα ενδιαφέρον για την τύχη τους.

Μια άλλη ομάδα μεταναστών, που θα αυξηθεί υπερβολικά μετά το 1960, είναι οι λεγόμενοι «παράνομοι». Μερικοί φτάνουν στον Καναδά κατά τον παλιό γνωστό μας τρόπο σαν ναύτες, εγκαταλείπουν τα καράβια τους και μένουν παράνομα στον Καναδά. Αλλά οι περισσότεροι από αυτούς έρχονται σαν τουρίστες και μένουν παράνομα για εγκατάσταση στον Καναδά. Το φαινόμενο αυτό δεν αφορά φυσικά μόνο τους Έλληνες, ούτε και μόνο τον Καναδά. Είναι γνωστό πως σήμερα υπάρχουν εκατομμύρια «παράνομοι» μετανάστες στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες (ΗΠΑ, Δυτική Ευρώπη) που προέρχονται από τις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Πρόκειται για φτηνό εργατικό δυναμικό που τις περισσότερες φορές είναι ευπρόσδεκτο γιατί η εκμετάλλευσή του είναι πιο εύκολη απ' αυτή των «νόμιμων» μεταναστών.

Όπως και στην προπολεμική περίοδο οι Έλληνες μετανάστες θα εγκατασταθούν κυρίως στις δυο μεγάλες καναδικές πόλεις του Καναδά: το Μόντρεαλ και το Τορόντο. Το τρίτο κέντρο, όπως και προπολεμικά, θα παραμείνει το Βανκούβερ, ενώ μικρότερες παροικίες θα εξακολουθήσουν να αναπτύσσονται στο Έντμοντον, Κάλγκαρυ, Γουίνιπεγκ,

Οτάβα, Χάλιφαξ, πολλές πόλεις της επαρχίας του Οντάριο, κ.λπ. Το καινούργιο φαινόμενο, που παρουσιάζεται κυρίως μετά το 1960, είναι η αύξηση του ελληνισμού στο Τορόντο με ταχύτερους ρυθμούς.

Οι λόγοι μετακίνησης προς την καναδική αυτή πόλη συνδέονται πρώτα με τη γενικότερη μετατόπιση πολλών οικονομικών δραστηριοτήτων από το Μόντρεαλ στο Τορόντο. Το Μόντρεαλ που μέχρι τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν η πιο σημαντική μητρόπολη του Καναδά, κέντρο των εμπορικών, χρηματιστη-

περίπου κι αυτός του Μόντρεαλ σε 80.000.

Όπως ήταν φυσικό οι μεταπολεμικοί μετανάστες άλλαξαν την όψη των ελληνικών παροικιών του Καναδά. Η κινητικότητα όμως μέσα στις παροικίες ευνοούσε τους παλιούς μετανάστες που έλεγχαν και την οργανωτική τους δομή (Κοινότητες, εκκλησίες, σωματεία, σχολεία, κ.λπ.). Τα παιδιά των παλιών μεταναστών ήταν μεταπολεμικά ελεύθεροι επαγγελματίες έμποροι, καθηγητές και ενταγμένοι στη καναδική κοινωνία. Όσο περισσότερο προχω-

νάστες και την οργανωτική δομή των παροικιών, δηλαδή τις κατά τόπους Κοινότητες, οδήγησε στη δημιουργία μιας σειράς καινούργιων συλλόγων και οργανισμών. Οι οργανισμοί αυτοί ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των νεομεταναστών που δεν ήταν πάντα οι ίδιες με αυτές των παλιών. Βασικά δημιουργήθηκαν μορφωτικοί και εκπαιδευτικοί οργανισμοί που απέβλεπαν κυρίως στο να διδαχθεί η ελληνική γλώσσα και κουλτούρα στα ελληνόπουλα και οργανισμοί που βοήθουσαν στην αντιμετώπιση των πολλών κοινωνικών προβλημάτων των νεομεταναστών.

Έτσι για παράδειγμα το 1969 δημιουργήθηκε στο Μόντρεαλ η Ομοσπονδία Γονέων και Κηδεμόνων για την παροχή ελληνικής εκπαίδευσης στα Ελληνόπουλα και το 1970 δημιουργήθηκε στην ίδια πόλη ο

Εργατικός Σύλλογος Ελλήνων του Κεμπέκ (πιο γνωστός ως Εργατικός Σύλλογος) με σκοπό να βοηθήσει τους Έλληνες εργαζόμενους, πολλοί από τους οποίους έφευγαν θύματα εκμετάλλευσης.

Την ίδια εποχή θα αυξηθούν και οι λεγόμενοι εθνικοτοπικοί σύλλογοι οι οποίοι ιδρύονται από άτομα που κατάγονται από την ίδια περιοχή. Σε μερικές περιπτώσεις περιλαμβάνουν μια ευρύτερη γεωγραφική περιφέρεια (π.χ. Σύλλογος Κρητών) σε άλλες μέχρι ένα ή δυο χωριά (Σύλλογος Θολοποταμίων, Σύλλογος Μολαϊτών). Κατά κανόνα οι σύλλογοι αυτοί -με κάποιες εξαιρέσεις- διατηρούν ένα είδος κοινωνικής επαφής ανάμεσα σε ανθρώπους από την ίδια περιοχή, αποστέλλοντας και κάποια βοήθεια στη γενέτειρα, για το νοσοκομείο της περιοχής, για το σχολείο ή την εκκλησία του χωριού.

ριακών, τραπεζικών και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, θα υποκατασταθεί σταδιακά από το Τορόντο. Η αγγλοσαξονική καναδική αστική τάξη, θα μεταφέρει το κέντρο δραστηριοτήτων της προς το Οντάριο, στο μέτρο που στο Κεμπέκ αναπτύσσεται ο γαλλόφωνος εθνικισμός, κυρίως όμως επειδή οι καναδικές βιομηχανίες θα αναπτυχθούν στο Οντάριο και θα παρασύρουν προς την επαρχία αυτή το κέντρο βάρους ολόκληρης της καναδικής οικονομίας. Όπως συμβαίνει και με άλλες χώρες υπάρχει μια σημαντική ανισότητα στην οικονομική ανάπτυξη των διαφόρων περιοχών του Καναδά. Απ' αυτή την ανισότητα επωφελήθηκε η επαρχία του Οντάριο, της οποίας η πρωτεύουσα, το Τορόντο, έγινε το οικονομικό και βιομηχανικό κέντρο του Καναδά. Στην πραγματικότητα η μετατόπιση του κέντρου βάρους της καναδικής οικονομίας από το Μόντρεαλ στο Τορόντο αρχίζει με τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και ολοκληρώνεται μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Συμπίπτει δε με τον εκποτισμό του αγγλικού κεφαλαίου που ως τότε ήταν ο κύριος μοχλός της καναδικής οικονομίας από το αμερικάνικο κεφάλαιο. Η αγγλοσαξονική καναδική αστική τάξη που είχε την έδρα της στο Μόντρεαλ ήταν στην ουσία προέκταση της ίδιας της αγγλικής αστικής τάξης σε μια εποχή που ο Καναδάς είχε ακόμη αποικιακούς δεσμούς με τη μητρόπολη. Τέλος, η παρακμή του Μόντρεαλ συμπίπτει επίσης με τη σχετική υποβάθμιση της θαλάσσιας εμπορικής οδού του ποταμού St-Laurent (Άγιος Λαυρέντιος) και κατ' επέκταση του λιμανιού της πόλης.

Οι Έλληνες θα ακολουθήσουν αυτό το ρεύμα και σαν μετανάστες θα απορροφηθούν κατά πλειοψηφία από την πιο ανεπτυγμένη περιοχή του Καναδά. Φαίνεται ακόμη πως ένας μικρός αριθμός επηρεάστηκε από τα μέτρα της γαλλόφωνης επαρχιακής κυβέρνησης στην επαρχία του Κεμπέκ να προστατεύσει τη γαλλική γλώσσα και κουλτούρα, υποχρεώνοντας τα παιδιά των μεταναστών από τη δεκαετία του '70 να φοιτούν στα γαλλικά δημοτικά σχολεία. Σήμερα ο ελληνικός πληθυσμός του Τορόντο υπολογίζεται σε 100.000

ρούσε η ενσωμάτωση, τόσο περιοριζόταν και το ενδιαφέρον για την Ελλάδα και αυξανόταν αυτό για τον Καναδά. Το αντίθετο φυσικά συνέβη κατά τους νέους μετανάστες. Κάποια όμως κινητικότητα παρατηρείται σιγά-σιγά και ανάμεσα σ' αυτούς. Δίπλα στους εργάτες, θα ξεπηδήσουν μικροεπιχειρηματίες, μικροκαταστηματάρχες εστιατόρες, βιοτέχνες.

Σε γενικές γραμμές όμως, οι συνθήκες ζωής των νέων μεταναστών στα πρώτα χρόνια είναι πολύ σκληρές. Εργάζονται συνήθως με το κατώτερο ημερομίσθιο, δυο και τρεις οικογένειες μοιράζονται το ίδιο σπίτι, γονείς και παιδιά υποχρεώνονται πολλές φορές να ζουν όλοι μαζί σ' ένα δωμάτιο, οι ώρες εργασίας είναι πολλές, τα παιδιά μένουν μόνα τους γιατί και οι δύο γονείς πρέπει να δουλέψουν. Φυσικά με την πάροδο του χρόνου οι συνθήκες ζωής τους θα αλλάξουν προς το καλύτερο, μερικοί θα αγοράσουν τα δικά τους σπίτια, ενώ άλλοι θα δημιουργήσουν τη δική τους δουλειά.

Οι δύσκολες συνθήκες ζωής των νεομεταναστών, οι διαφορετικές τους αντιλήψεις και εμπειρίες, θα έχουν ως αποτέλεσμα αν όχι να τους απορρίψουν οι παλιοί, τουλάχιστον πάντως να μην τους δεχτούν με πολύ ενθουσιασμό. Εξάλλου, οι τελευταίοι έγιναν τώρα κατά κάποιο τρόπο «νοικοκύρδες» και ελέγχουν, όπως αναφέρθηκε, την οργανωτική δομή των παροικιών.

Έτσι θα δημιουργηθεί ένα σχίσμα ανάμεσα στους παλιούς και στους νέους μετανάστες που θα επεκτείνεται όσο αυξάνει και η μετανάστευση. Το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου και η δικτατορία στην Ελλάδα θα βαθύνουν το χάσμα αυτό. Το κατεστημένο των ελληνικών παροικιών καθώς και η εκκλησία άμεσα η έμμεσα υποστήριξαν την στρατιωτική δικτατορία. Αυτό το κατεστημένο αποτελούσαν κατά κανόνα οι παλιοί ή οι απόγονοί τους. Αντίθετα οι αντιδικτατορικές κινήσεις βρήκαν κυρίως υποστήριξη μέσα στους νέους μετανάστες.

Στον Καναδά είχαν παραρτήματα όλες οι αντιδικτατορικές οργανώσεις, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκαν και τοπικές οργανώσεις ή επιτροπές ενάντια στη δικτατορία. Η παρουσία αρκετών πολιτικών εξόριστων, θα ενισχύσει την αντιδικτατορική κίνηση. Ανάμεσά τους ήταν και ο μετέπειτα πρωθυπουργός της Ελλάδας Ανδρέας Παπανδρέου που πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της επταετίας στο Τορόντο.

Η ρήξη ανάμεσα στους νεομετα-

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

(Καταχωρίζονται συνδρομές άνω των 20 ευρώ)

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας ευχαριστεί θερμά τους φίλους και πατριώτες που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας για οικονομική ενίσχυση του Συλλόγου μας με σκοπό τη συνέχιση έκδοσης της εφημερίδας μας και παρακαλεί τους συνδρομητές που δεν έχουν ανταποκριθεί να ενισχύσουν την προσπάθειά μας αυτή, στέλνοντας τη συνδρομή τους στην Εθνική Τράπεζα 101/296041-94 ή **GR2901101010000010129604194**

1. Μερκούρη Σταυρούλα του Ηλία	20 €
2. Χουντάλα Αλεξάνδρα του Στυλιανού	20 €
3. Κρίνης Χρήστος του Μιχαήλ	100 €
4. Προκόπος Ιωάννης του Χαράλαμπος	30 €
5. Μπακοδήμα Ευγενία του Χρήστου	50 €
6. Προκόπος Βασίλειος του Γεωργίου	20 €
7. Γεώργιο Σταυρούλα του Δημητρίου	50 €
8. Δημητρόπουλος Ιωάννης του Αριστοτέλη	20 €
9. Παπαθανασόπουλος Ευστάθιος του Αθανασίου	50 €
10. Δελγιγιάννης Χαράλαμπος και Μιχαήλ	20 €
11. Μπελεσιώτης Παναγιώτης του Γεωργίου	20 €
12. Κουγεμήτρος Κων/νος του Χαράλαμπος	25 €
13. Κουγεμήτρος Ευαγγέλια του Χαράλαμπος	25 €
14. Ζιαζιά Κων/νος και Κων/να	50 €
15. Κουίμελης Δημήτριος του Ιωάννη	50 €
16. Πανόπουλος Χρήστος του Θεοδοσίου	40 €
17. Χουντάλας Παναγιώτης του Βασιλείου	30 €
18. Χουντάλας Μιχαήλ του Βασιλείου	20 €
19. Μερκούρης Ελευθέριος του Ηλία	50 €
20. Τσιλιγκίρη - Καλογεράκου Γεωργία του Ιωάννη	30 €
21. Δελγιγιάννης Σπήλιος του Παναγιώτη	50 €
22. Καραμπής Χαράλαμπος του Γεωργίου	50 €
23. Μερκούρης Βασίλειος του Παναγιώτη	50 €
24. Μερκούρης Χρήστος του Παναγιώτη	50 €
25. Μερκούρη Δήμητρα του Παναγιώτη	30 €
26. Σκανδάλη - Αγριοστάθη Δήμητρα	20 €
27. Τραχανά - Αγριοστάθη Ασημά του Σπυριδώνος	20 €
28. Λαρδίκος Δημήτριος του Ευαγγέλου	20 €
29. Δάλκος Πάνος - Στέφανος - Γεώργιος - Ευάγγελος	50 €
30. Οικονομόπουλος Θεοφάνης - Χριστίνα - Παναγιώτης - Αικατερίνη	100 €
31. Γκάνας Μιχαήλ του Φωτίου	20 €
32. Ανώνυμος	20 €
33. Μερκούρης Κων/νος του Παναγιώτη	20 €
34. Ξένος Ιωάννου	20 €
35. Κυπραίους - Ευσταθίου Καλλιόπη του Ευαγγέλου	30 €
36. Μερκούρης Θεοφάνης και Αγλαΐα	30 €
37. Μερκούρη Αγλαΐα του Ευαγγέλου (Αντίδωρο για το φλουρί της Βασιλόπιτας)	50 €
38. Μερκούρη Γεωργία	30 €
39. Μερκούρη Ιωάννα	30 €
40. Ευσταθίου Ευστάθιος του Γεωργίου	25 €
41. Μωραΐτου Τούλα του Φωτίου	20 €
42. Γιαννιά Παρασκευή του Δημητρίου	50 €
43. Μπελεσιώτη Ιωάννα του Πλάτωνα	20 €
44. Κανδαλέπα Πασχαλιά	30 €
45. Καλπακιώτης Γεώργιος του Παναγιώτη	50 €
46. Γεώργιος Προκόπος του Φωτίου	20 €
47. Ανώνυμος	20 €
48. Γκούφας Χρήστος του Γεράσιμου	20 €
49. Παντολέον-Λύκου Ντίνα	20 €
50. Κωστόγιαννης Γεώργιος του Μιχαήλ	20 €
51. Christine Roed	50 \$ Αμερικής
52. Προκόπος Ιωάννης του Αθανασίου	20 €
53. Πασιαλής Κων/νος του Θεοδώρου	20 €
54. Γιαννιά Παρασκευή του Δημητρίου	50 €
55. Κωστόγιαννης Χαράλαμπος του Δημητρίου	50 €
56. Ρουμελιώτη Φρόσω	20 €
57. Καραβέλου Μαρία	20 €
58. Ταρνανάς Στέργιος	20 €
59. Κεχαγιά Δελγιγιάννη	20 €
60. Μερκούρη Μαρκάκη Φ.	30 €
61. Προκόπος Ιωάννης του Χαράλαμπος	50 €
62. Ντίνα Εικοσιδέκα	35 \$ Αμερικής
63. Μερκούρη - Γεωργίου Μαγδαληνή	20 €
64. Σπήλιος Δελγιγιάννης του Ιωάννου	20 €
65. Σπύρος Μοδέστου Παπαμανωλόπουλος	100 \$ ΗΠΑ

Ο Σύλλογος ευχαριστεί θερμά όλους.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ

Πωλείται οικόπεδο στην Κανδύλα εντός σχεδίου πόλεως, άρτιο και οικοδομήσιμο, 820 τ.μ., στη θέση Ρουσάκια με θέα όλο το χωριό.

Πληροφορίες στο τηλ. 6986-608088

ΣΚΑΚΙ

Στο σημερινό μας σημείωμα, θα κάνουμε μια μικρή αναδρομή σε διάφορα ιστορικά γεγονότα σχετικά με το σκάκι, αφήνοντας για λίγο τα προβλήματα (αρκετά έχουμε στην καθημερινή μας ζωή (!)), και περιγράφοντας μια παρτίδα μόνο.

Όπως είχαμε πει και στην αρχή στο ξεκίνημα της στήλης, πριν από 2,5 χρόνια, το σκάκι εφευρέθηκε από τον βραχμάνο Σίσσα, 3.000 π.Χ. Γρήγορα διαδόθηκε σε χώρες γύρω από την Ινδία, τελειοποιήθηκε, νέοι κανονισμοί, μάλιστα πήρε και την ονομασία «σατράντζ». Οι Άραβες, μετά τις κατακτήσεις τους σε κεντρική Ασία, Περσία, ακόμη και Ιβηρική χερσόνησο, έκαναν γνωστό το σκάκι, που τώρα πια πήρε την ονομασία «σαχμάτ», (στα περσικά σαχ - βασιλιάς και ματ = πεθαίνω). Είχαν μάλιστα και δύο μεγάλους παίκτες, πολλά χρόνια αργότερα γύρω στον 8ο αιώνα μ.Χ. Τον Γαζίφ Σατρετζή και τον Αμπού Μπάκρ ας Σουλί που έζησε στην Βαγδάτη. Υπάρχουν και χειρόγραφα του με θεωρίες σχετικές με τις κινήσεις των Λευκών και των Μαύρων κομματιών. Περίπου το 1.100 μ.Χ., είχε διαδοθεί σ' όλη την Ευρώπη. Οι ιππότες δε της εποχής εκείνης, ξέρανε πολύ καλά ποιες ήταν οι επτά «τέχνες» τους: Κολύμβηση, τοξοβολία, ξιφομαχία, ιππασία, κυνήγι, στιχουργία και... σκάκι! Τόση μεγάλη ήταν η επίδραση του νέου παιχνιδιού, που ακόμη και ο Ταμερλάνος, ο μεγάλος κατακτητής, έγινε μανιώδης σκακιστής και μάλιστα, όταν γεννηθήκε ο γιος του τον ονόμασε Σεχρόχ, που σημαίνει Πύργος!

Όταν άρχισαν να τυπώνονται τα πρώτα βιβλία, εμφανίστηκαν και εγχειρίδια με σκακιστικό περιεχόμενο. Το πρώτο δε βιβλίο τυπώθηκε το 1497 από έναν Ισπανό και αργότερα, στην Ρώμη, το δεύτερο. Αυτά τα δύο βιβλία είχαν προβλήματα, πρακτικές συμβουλές και το κυριότερο, τους κανονισμούς, που ισχύουν μέχρι σήμερα με μερικές τροπολογίες ή προσθήκες.

Τότε όμως τα βιβλία ήταν απρόσιτα για τους απλούς ανθρώπους και μόνο οι εύποροι, ευγενείς κ.τλ. είχαν την δυνατότητα να τα αποκτήσουν και να διοργανώσουν αγώνες μεταξύ τους, ακόμα και δι' αλληλογραφίας! Ένας έμπορος από την Βενετία και ένας από την Σμύρνη παίζανε μια παρτίδα επί 4 χρόνια! Επόμενο ήταν φυσικά να εμφανιστούν και επαγγελματίες ή μη, διάφοροι τυχοδιώκτες, τα σαΐνια της εποχής, που επωφελομένους της νέας «μόδας» των πλούσιων, ταξίδευαν σε χώρες της Ευρώπης. Έμεναν σε επαύλεις, πύργους, παλάτια ή μοναστήρια και με μεγάλη αμοιβή, μάθαιναν σκάκι στους ευγενείς και πρίγκηπες, βασιλιάδες κ.λπ. Εν συνείδηση, πήγαιναν αλλού, έκαναν πού δεν ξέρουν καλά το σπορ και αφού έχαναν τα πρώτα στοιχήματα, κέρδιζαν όλα τα υπόλοιπα... Ο πιο διάσημος, ήταν ο Ιταλός Λεονάρντο ντι Κούτρι που είχε το παρατσούκλι «ο περιοδεύων ιππότης» και του οποίου οι παρτίδες με αναλύσεις, σχόλια κ.λπ. υπάρχουν ακόμα στις μέρες μας.

Τον 17ο αιώνα, είχαμε το «φαινόμενο» ενός μεγάλου σκακιστή, που λεγόταν Γκρέκο ο Καλαβρός. Και αυτός επωφελήθηκε, προσφέροντας ωραίες παρτίδες σε ευγενείς και πλούσιους με μεγάλη αμοιβή. Μάλιστα, σε ένα βιβλίο του, συγκέντρωσε 150 παρτίδες πραγματικά ωραίες και έξυπνες που είχαν μεγάλη επίδραση στη θεωρία του παιχνιδιού. Σε γενικές γραμμές ήταν ριψοκίνδυνες, με τολμηρούς συνδυασμούς, παγίδες κ.τλ. Τότε εφευρέθηκε και το «γκαμπί του Βασιλιά» με θυσία πιονιού (Γκαμπί στα ιταλικά σημαίνει «τρικλοποδιά»).

Αργότερα, τον 18ο και 19ο αιώνα, η κυρίως δραστηριότητα μεταφέρθηκε στην Αγγλία και στη Γαλλία, όπου εμφανίστηκαν και οι πρώτες λέσχες σκακιστών. Το 1745 ο Γάλλος Αντρέ Φιλιντόρ έγραψε και εξέδωσε στο Λονδίνο το βιβλίο «Αναλύσεις του παιγνίου του ζατρικού» που μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες. Ο Φιλιντόρ από μικρή ηλικία έγινε ψάλτης αυλικής χορωδίας. Εκείνο τον καιρό, οι μουσικοί έπαιζαν σκάκι, ενώ περίμεναν την έξοδο του Βασιλιά. Έτσι έμαθε καλά να παίζει και γρήγορα αναδείχθηκε σαν ο καλύτερος παίκτης του κόσμου. Οι αγώνες γινόντουσαν τότε στο σκακιστικό κέντρο του Παρισιού, στο

«καφέ Ρεζάνς». Ήταν επίσης καλός μουσικοσυνθέτης και όπερές του παίζονται και τώρα.

Όλα αυτά συνέβαιναν στην Ευρώπη. Τι γινόταν όμως στη Ρωσία; Στη Ρωσία το σκάκι εμφανίστηκε πριν τον 15ο αιώνα, ίσως από τους Πέρσες, πάντως από άλλη «τραπό». Πασίγνωστα ονόματα της ιστορίας, όπως ο Ιβάν ο Τρομερός και ο Μέγας Πέτρος, ήταν μανιώδεις παίκτες. Ο Τολστόι, στην τραγωδία του «ο θάνατος του Ιβάν του Τρομερού» γράφει: «αγαπούσε με πάθος το σκάκι και πέθανε παίζοντας». Όταν ήρθε στη Ρωσία ο βασιλιάς της Σουηδίας Κάρολος ο Β', η τσαρίνα διοργάνωσε γιορτή στην έπαυλη του κόμη Στρογκανόφ, και μεταξύ άλλων παίχθηκε μια παρτίδα σκάκι με ζωντανούς πεσσού! Πράγματι, σ' ένα επίπεδο τμήμα του κήπου, σχηματίστηκαν 64 τετράγωνα με πλευρά 1,5 μ. το καθένα. Το γκαζόν παρέμεινε πράσινο για τα Μαύρα τετράγωνα και για τα Λευκά βάφτηκε με κίτρινο χρώμα. Έτσι σχηματίστηκε μια σκακιέρα 12 μ. x 12 μ. Χρησιμοποιήθηκαν οι υπηρέτες του κόμη που ντύθηκαν με μεσαιωνικές ενδυμασίες κίτρινου και πράσινου χρώματος (είχε πάνω από 32!). Την παρτίδα έπαιζαν δύο ευγενείς, που υποδείκνυαν τους ακίνητους υπηρέτες πού να μετακινήθούν, και φυσικά με μεγάλη χαρά έφευγαν οι πρώτοι από την παρτίδα!

Τελικά, στις αρχές του 19ου αιώνα άρχισε το σκάκι να διαδίδεται παντού, με την δημιουργία εθνικών ενώσεων, ομοσπονδιών, λεσχών. Τότε ξεκίνησαν και τα εθνικά πρωταθλήματα ή και μεταξύ εθνών. Ο τρομερά επιθετικός στο παιχνίδι του αμερικανός Πωλ Μόρφου έζησε εκείνη την εποχή. Σαν φωτεινό αστέρι έλαμψε για δύο χρόνια (1858-1859) και αφού κατένικησε όλους, τους καλύτερους πρωταθλητές όλων των χωρών, έσβησε ξαφνικά. Για πολλούς, οι λόγοι παραμένουν άγνωστοι. Την ίδια εποχή περίπου, η Ρωσία αναδεικνύει τον Αλεξάντρ Πετρόφ, που του έδωσαν μάλιστα και την προσωνυμία «Φιλιντόρ του Βορρά». Ο Πετρόφ πρωτοδημιούργησε το λεγόμενο «καλλιτεχνικό σκάκι», με το πρόβλημα «Η φυγή του Ναπολέοντα από την Μόσχα στο Παρίσι, Ματ σε 14 κινήσεις». (Βλέπε φύλλο «Κανδυλιώτικων» αρ. 84, Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2014).

Σαν πρώτος παγκόσμιος πρωταθλητής αναφέρεται ο Βιλχέλμ Στάϊνιτς, από την Πράγα, το 1886. Όμως, λίγο αργότερα, το 1894, ο μεγάλος Εμάνουελ Λάσκερ από τη Γερμανία, έγινε πρωταθλητής κόσμου και τον τίτλο αυτόν τον κράτησε επί 27 χρόνια! (συνεχίζεται).

Η παρτίδα που ακολουθεί παίχτηκε στο Παρίσι το 1858. Οι ιστορικοί του σκακιού βεβαιώνουν ότι αυτό έγινε στο θεωρείο της Γκραν Όπερα με μουσική Ρωσίνι.

Λευκά: Πωλ Μόρφου

Μαύρα: Δούκας Μπραουνσβίγκου και Κόμης Ιζουάρ Άμυνα Φιλιντόρ

1. ε4 ε5 2. Ιζ3 δ6 (Η κίνηση 2... δ6 προτάθηκε από τον Αντρέ Φιλιντόρ και έτσι η άμυνα φέρνει το όνομά του). **3. δ4 Αη4?** (Ο Φιλιντόρ δεν έπαιξε έτσι, αλλά ή 3... Ιδ7 ή 3... Ιζ6). **4. δxe5 Αxζ3 5. Βxζ3 δε5 6. Αγ4** (Η πρόωρη έξοδος του Μαύρου Αξιωματικού έκανε τα Λευκά να έχουν προτεραιότητα στην ανάπτυξη των δυνάμεών τους). **6... Ιζ6?** (Πολύ καλύτερη κίνηση ήταν 6... Βe7) **7. Βb3!** (τώρα τα Λευκά δίνουν διπλό χτύπημα) **7... Βe7 8. Ιγ3** (Βέβαια τα Λευκά θα μπορούσαν να πάρουν το πόνι β7, αλλά αυτό θα έφερνε την ανταλλαγή των Βασιλισσών, διότι τότε 8... Ββ4+) **8... γ6 9. Αη5 δ5?** (Μεγάλο λάθος, αυτή η κίνηση ήταν η αρχή του τέλους για τα Μαύρα. Έπρεπε 9... Βγ7) **10. Ιx65! γx65 11. Αx65+ Ι6-δ7 12. Ο-Ο-Ο Πδ8 13. Πxδ7! Πxδ7 14. Πδ1 Βe6 15. Αxδ7+ Ιxδ7 16. Βδ8!!+ Ιx68 17. Πδ8 Ματ.**

Η εκπληκτική επιθετική ικανότητα του Μόρφου, σε όλο της το μεγαλείο!

Λύσεις προηγούμενων

Πρόβλημα Νο 30: 1. Βγ1 Ρe5 2. Βζ4 Ματ (εάν 1... δ4 2. Βγ5 Ματ, εάν 1... ε5 2. Βθ6 Ματ, εάν 1... 2. Βγ7 Ματ).

Πρόβλημα Νο 31: 1. Αe2 ε4 2. Βη5 Ματ (εάν 1... Ρxδ2 2. Βδ3 Ματ).

Πρόβλημα Νο 32: 1. Αγ7 Πxa1+ 2. Αβ1 Ματ (εάν 1... Πxθ8 2. Ρζ2 Ματ).

Σημείωση: εκ παραδρομής αναφέρεται στο Νο 32 Ματ σε 3 κινήσεις, ενώ το σωστό είναι Ματ σε 2 κινήσεις).

Δημήτρης Λεβιδάς

ΤΟ ΚΑΝΤΥΛΑΪΚΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- Μόλις που τα καταφέρνω να ανταποκριθώ στις στοιχειώδεις απαιτήσεις της ζωής (ρήμα).
- Όνομα οικογένειας της Καντύλας (ονομ. πληθ.).
- Γράφεται στο τέλος επιστολής ως ξεχασμένο (αρκτικόλεξο) - Προστακτική αρχαίας που σημαίνει και πήγαινε (αντιστρ.) - Πρόθεση της αρχαίας.
- Όμοια φωνήεντα - Παρατσούκλι συγχωριανού μας (γεν.) - Θεά προστάτιδα του γάμου (με άρθρο).
- Σβήνει φωτιές (αρκτικόλεξο) - Γνωστή συμφωνία του Μπετόβεν - Δωρικός τύπος του ονόματος γη (αιτ., αντιστρ.).
- Αυτή είναι «μισή αρχοντιά» (αντιστρ.) - Μικρό πουλί με γλυκιά λαλιά (αιτ.).
- Αυτός σαγγινεύει, συναρπάζει τις γυναίκες (αιτ.) - Πάει μαζί με το «κοντό» του καθενός (σε μια φράση).
- Γενική θηλ. αρχαίας αναφορικής αντωνυμίας - Δηλώνει και προτροπή - Μικρό ποταμάκι (αντιστρ.).
- Σ' αυτό διαμένουν καλόγηροι και φυλακισμένοι (όπως το λένε οι Καντυλαίοι) - Άρθρο.
- Ευχή για να βρει κάποιον συμφορά (αρχαία, ον. πληθ.) - Σημαίνει και έφυγε (αντιστρ.) - Αρκτικόλεξο μιας διαθήκης.
- Χαμηλό κάθισμα, όπως το λέγαμε στο χωριό μας (με άρθρο).
- Μία από τις αισθήσεις μας - Αυτός χύνει δηλητήριο (καθαρ.).

ΚΑΘΩΤΩΣ

- Πολλοί στρατιώτες μας στην Αλβανία έπαθαν γάγγραινα από αυτά.
- Ο πολύ νέος, ο έφηβος (με άρθρο) - Μουσικό κίνημα της δεκαετίας του '50 που άφησε εποχή.
- Ό,τι και το 3 οριζ. α' - Άρθρο (αιτ.) - Τον αγαπούσε η Γκόλφω (αιτ.).
- Ζαχαροπλαστέιο με τον τίτλο αυτό είχαν στην Αθήνα οι Κανδαλειπικοί (αντιστρ.) - Λεβεντόκορμος, πάλληλάρι, στα τούρκικα εραστής (αιτ.).
- Μικρός ανεμοστρόβιλος, όπως τον λένε οι Καντυλαίοι (ουδεν.).
- Ανισόρροπο, μουρλό (αντιστρ.) - Είμαι, στα αρχαία.
- Επιφώνημα που δηλώνει ξάφνιασμα αλλά και προειδοποίηση και επίπληξη (αντιστρ.) - Άρθρο (αντιστρ.) - Με ομαλή επιφάνεια, όχι άγριο, τραχύ (ουδ.).
- Απ' αυτά δεν λείπει κανένα - Εργαλείο γλύπτη (με άρθρο), όπως το λένε οι μάστορες.
- Τέτοια έχουν και τα βουνά (θηλ.) - Μέσω αυτού ακούγαμε τους δίσκους βινυλίου (αντιστρ.).
- Τέτοια ευχόμαστε τα τέλη της ζωής μας - Μουσική νότα (αντιστρ.).
- Με ρίζες αυτού του φυτού επεξεργάζονταν το τομάρι για να γίνει φλασάκι για νερό (γεν., αντιστρ.).
- Ερωμένη του Δία που τη μεταμόρφωσε σε αγελάδα για να τη γλιτώσει από την οργή της Ήρας (αντιστρ.) - Γίνονται μέλι, αγάλι αγάλι.

Δ.Λ.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Συγχαίρουμε την αγαπημένη μας κόρη ΒΑΡΒΑΡΑ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ του Ευσταθίου και της Παναγιώτας, το γένος Ρουμελιώτη, για την ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗ της από το τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, και της ευχόμαστε από τα βάθη της ψυχής μας να έχει καλή σταδιοδρομία στο ξεκίνημα της καινούργιας της καριέρας.

ΜΕ ΥΠΕΡΗΦΑΝΕΙΑ και με όλη μας την αγάπη οι γονείς της
Ευστάθιος & Παναγιώτα, τα αδέρφια της Χρήστος & Παναγιώτης.
ΚΑΛΟΥΤΥΧΗ, ΚΑΛΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

Για τον πρόωγο θάνατο της αειμνήστης καλοσυνάτης, φιλόξενης και αγαπητής εξαδέλφης μας Μαγδαληνής (Λίτσας) Λαγού. Λυπηθήκαμε πολύ.

Ευχόμεθα την εξ ύψους παρηγορία στα αγαπημένα της παιδιά Μιχαήλ, Γιάννη και Χρυσούλα, που τόσο πολύ τα αγαπούσε. Να είναι πάντα καλά.

Εκφράζουμε τα ειλικρινή μας συλλυπητήρια από την οικογένειά μας. Λίτσα μου, καλό σου ταξίδι, καλή σου ξεκούραση, δίπλα στον αγαπημένο σου σύζυγο Σταύρο.

Θα σας θυμόμαστε πάντα.

Βασίλης και Χρυσάφω Καστούρη

ΠΑΣΧΑ 2016

Το CORNER θα παραμείνει ανοικτό όλες τις ημέρες!

ΜΕΓΑΛΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΜΑΓΕΙΡΙΤΣΑ, ΚΟΚΟΡΕΤΣΙ

(θα σεβρίνονται

πριν και μετά την Ανάσταση)

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

ΑΡΝΑΚΙ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΦΟΥΡΝΟΥ

με ΠΑΤΑΤΕΣ, ΚΟΚΟΡΕΤΣΙ

Τα παραπάνω παραδίδονται και κατ' οίκον

Δεχόμαστε παραγγελίες

των παραπάνω ειδών

Δεκτές Πιστωτικές Κάρτες.

Corner

Grill - Restaurant - Coffee

Αγ. Αλεξάνδρου 17 Π. Φάληρο

Για κρατήσεις: 210-9816606,

210-9886994, 210-9882133

Με συνέπεια και σεβασμό στον πελάτη

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ΜΕ ΟΙΚΗΜΑΤΑ

Λόγω συνταξιοδότησης, πωλείται σε απόσταση 5 χιλιομ. από την Αμαλιάδα και 1 χιλιομ. από τη θάλασσα, αγρόκτημα 22 στρεμμάτων, εντός του οποίου έχουν αναγεφθεί οικία 135 τ.μ. με βοηθητικούς χώρους και 6 γκαρσονιέρες, 33 τ.μ. εκάστη, με βοηθητικούς χώρους, γραφείο και ποίνα, κατάλληλος για τουριστική εκμετάλλευση ή αγροτουρισμό.

Πληροφορίες στα τηλέφωνα: 26220-61839 και 6976839143.

Πωλείται οικόπεδο 2 στρεμμάτων σε τιμή μεγάλης ευκαιρίας.

Νερό, ρεύμα, εντός σχεδίου σε αμφιθεατρική τοποθεσία, δίπλα στο δρόμο Κανδύλας - Νεμέας, προσήλιο, με θέα όλης της Κανδύλας. Τοπογραφικό με δορυφόρο κλπ.

Μόνο 10.000 ευρώ

Χαράλαμπος τηλέφωνο: 697772002 ή FAX

Συλλόγου 210-5240271

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Ο Ντίνος Μαρίνος, γιος του Ανδρέα και της Βασιλικής Δάλλκου και η σύζυγός του Πανδώρα Τασουλή, απόχτησαν το πρώτο παιδί τους - αγόρι, την 6-4-2016.

Ευχόμαστε να ζήσει το νεογέννητο.

ΓΑΜΟΙ

- Ο Γεώργιος Τουρνάς και η Χαρίκλεια Ελευθ. Μερκούρη παντρεύτηκαν την 27-2-2016 στον ιερό ναό Αγίας Σοφίας Νέου Ψυχικού - Αττικής. Η γαμήλια δεξίωση έγινε στο κτήμα Γρέγου Τατόι - Βαρυμπόμπη.

Ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι.

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Πέθανε την 21-1-2016 στην Κανδύλα και εκηδεύτη εκεί την επομένη η Γεωργία χήρα Χρήστου Κούσουλα, το γένος Κων/νου Ηλιοπούλου, ετών 91.

- Πέθανε την 25-1-2015 στο Ναύπλιο και εκηδεύτη εκεί η Δήμητρα Μπουρέκα, το γένος Ελευθερίου Κούτουλα, ετών 88.

- Πέθανε στο Σινοχώρι Άργους και εκηδεύτη εκεί την 28-1-2016 ο Ηλίας Χρήστου Γιαννακόπουλος, ετών 83.

- Πέθανε την 1-2-2016 στην Αθήνα και εκηδεύτη εκεί την 3-2-2016 ο Αθανάσιος Φωτίου Χουντάλας. Ο θεός Θανάσης ήταν το τέταρτο παιδί του Φωτίου και της Θεοδώρας Χουντάλα. Ήταν ευγενής και καλοσυνάτος προς όλους. Καλή ανάπαυση,

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΑΝ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Η αναγγελία του θανάτου σου από το θείο Κώστα από το SAN FRANCISCO, που είναι και ο τελευταίος εν ζωή θεός, μας λύπησε αφάνταστα.

(Τώρα βέβαια όλη μας την αγάπη θα την επικεντρώσουμε σ' εκείνον). Προτελευταίος από τα οκτώ αδέρφια του πατέρα μου.

Ήμουν πάρα πολύ μικρός όταν έφυγε, αλλά οι πολλές τηλεφωνικές μας επαφές, ιδίως την τελευταία 15ετία τον κράτησαν τόσο ζωντανό στη μνήμη μου που μ' έκαναν να νιώθω ότι τον είχα ζήσει πολλά χρόνια στην Κανδύλα που υπεραγαπούσε.

Άξιος και γερός δουλευτής στο χωριό και στη Βόχα. Κατόπι άφησε και την τότε Αστυνομία Πόλεων που υπηρετούσε (ως Ασφάλεια υψηλών προσώπων) και πήγε στην ξενιτιά για μια καλύτερη ζωή όπως λέμε, πρώτα στο Σικάγο και μετά στη Γιούτα των ΗΠΑ.

Εξήντα δυο χρόνια συνεχόμενης ξενιτιάς.

Δούλεψε σε σκληρές δουλειές για πολλά χρόνια (ακόμα και σε νταμάρια) δημιουργώντας μια άριστη οικογένεια για την οποία και καυχόταν και μια καλή περιουσία.

Δυστυχώς όμως η τελευταία δε-

θείε. Θα σε θυμόμαστε για πάντα. Η ανιψιά σου Γεωργία Στριφτόμπολα.

ΗΠΑ: - Πέθανε την 5-2-2016 στη Γιούτα ΗΠΑ και εκηδεύτη εκεί την 11-2-2016 ο Δημήτριος Παναγ. Ευσταθίου, ετών 91.

- Πέθανε την 13-2-2016 στο Ζευγολατιό Κορινθίας και εκηδεύτη εκεί την 19-2-2015 ο Αθανάσιος Κων. Μανιάτης, εγγονός του Αθανασίου Κων. Μανιάτη και της Κανέλλας Γεωργ. Ρουμελιώτη, ετών 40.

- Πέθανε την 14-2-2015 στην Κανδύλα και εκηδεύτη εκεί την επομένη ο Δημήτρης (Τζιμης) Φωτίου Κούτουλας, ετών 83.

- Πέθανε την 6-3-2016 στην Κόρινθο και εκηδεύτη την επομένη στο Αρτεμίσιο (Κακούρι) ο Νικόλαος Χελιώτης του Γεωργίου και της Γεωργίας, το γένος Παναγ. Βαρδουνιώτη, ετών 56.

ΗΠΑ: - Πέθανε το Μάρτιο στο Σικάγο και εκηδεύτη εκεί η Βασιλική σύζυγος Θεοφάνη Κωστούρου ετών 101.

- Πέθανε στο Μπολάτι - Κορινθίας και εκηδεύτη εκεί την 13-3-2016 ο Βλάσης Σταθακόπουλος, σύζυγος της Φανής Χρήστου Σδράλη, ετών 73.

- Πέθανε στο Νοσοκομείο Ρίου την 16-3-2016 και εκηδεύτη την επομένη στο Ζευγολατιό Κορινθίας ο Αντώνιος Γεωργ. Βαρδουνιώτης, ετών 63.

ΚΑΝΑΔΑΣ: - Πέθανε την 20-3-2016 στο Τορόντο και εκηδεύτη εκεί την 24-3-2016 η Γεωργία σύζυγος Δημητρίου Κων. Παπαγιάννη (Κούρου), το γένος Βασιλείου Μούργελα (Ρέγουλα), ετών 80.

- Πέθανε την 25-3-2016 στην Καλλιθέα Αττικής και εκηδεύτη εκεί την επομένη ο Γεώργιος Ευαγ. Σωτηρόπουλος, ετών 82.

ΗΠΑ: - Πέθανε την 6-4-2016 στο Σικάγο και εκηδεύτη εκεί την επομένη η Γεωργία Προκόπου το γένος Γιαννακοπούλου.

- Πέθανε στην Κανδύλα την 18-4-2016 και εκηδεύτη εκεί την επομένη η Μαρία Ευθυμίου Παντολέων, το γένος Δημ. Μίχλ, ετών 89.

Τους οικείους των εκλιπόντων συλλυπούμεθα εγκραδώς.

καετία της ζωής του δεν ήταν και τόσο ποιοτική λόγω προβλημάτων υγείας που απόχτησε από την ταλαιπωρία των εργασιών του.

Έτσι λοιπόν ο πολύ γερός αυτός Καντυλαίος, για όσους τον θυμούνται από νέο, έφυγε παραπονεμένος και ταλαιπωρημένος στα 91 του χρόνια στις 5/2/2016.

Έτσι φαίνεται πρόσταξε η μοίρα. Εμείς οι συγγενείς του ευχόμαστε το χόμα της ξενιτιάς που τον σκέπασε να είναι ελαφρύ, η δε μνήμη του αιωνία.

Θερμά συλλυπητήρια στη θεία μας και τις ξαδέφρες μας. Καλό ταξίδι αγαπημένε μας θεέ.

**Ο ανιψιός σου
Παναγιώτης Χρ. Ευσταθίου**

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

Για το θάνατο της αγαπητής θείας ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΘΕΟΦΑΝΗ ΚΩΣΤΟΥΡΟΥ, εκφράζω τα ειλικρινή μου συλλυπητήρια στην οικογένειά της.

ΚΩΣΤΑΣ Θ. ΠΑΣΙΑΛΗΣ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΥΑΓΓ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο θάνατος, που αν και με την ανάσταση του Κυρίου μας νικήθηκε, δυστυχώς παραμένει ένα πολύ δυσνόητο γεγονός και συνεχίζει να προξενεί πόνο, φόβο ακόμα και θυμό θά ελεγα.

Έρχεται αναπάντεχα και απρόσμενα όπως εν προκειμένω στον αγαπητό θείο Γιώργη τον τελευταίο που έφυγε στις 25/3/2016 από τα παιδιά της οικογένειας του Ευαγγέλου και της Γιαννούλας Σωτηρόπουλου και που με συνέδεαν συγγενικοί και φιλικό δεσμοί.

Μετανάστης στη Νότιο Αφρική στην αρχή της σκληρής δεκαετίας του '60, για μια καλύτερη ζωή. Δούλεψε, απόχτησε, δημιούργησε καλή οικογένεια. Όταν γύρισε μόνιμα στην πατρίδα δεν παρέλειπε τακτικότητας να επισκέπτεται το χωριό μας, όπως επίσης και το Σύλλογο των εν Αθήναις και απαυταχού Κανδυλιωτών «η Πρόδος» που ήταν λάτρης του, ενεργό μέλος και δήλωνε παρόν σε κάθε κάλεσμά του, για το καλό πάντα του χωριού μας.

Ας είναι ελαφρύ το αττικό χόμα που τον σκέπασε. Τον ευχαριστούμε και του ευχόμαστε ο Θεός να του χαρίσει απλόχερα τον παράδεισό του.

Θερμά συλλυπητήρια στη σύζυγο, παιδιά και εγγόνια του.

Αιωνία του η μνήμη.

**Πάνος Χρ. Ευσταθίου
Πρόεδρος Συλλόγου
Κανδυλιωτών «η Πρόδος»**

Λίγα λόγια για τον πατέρα μου Γεώργιο Σωτηρόπουλο

Χαμογελαστός... πάντα με τα καλαμπούρια του... αγαπητός σε όλους... φανατικός γαύρος... σωστός σύζυγος, πατέρας, παππούς.

Ο Μπουζης, όπως όλοι τον ήξεραν, είχε ανέβει στην Αθήνα από πολύ μικρή ηλικία, δούλευε στο Select ενώ παράλληλα τελείωσε το Γυμνάσιο στην Κυψέλη. Έφυγε αργότερα για την Ν. Αφρική μαζί με τα αδέρφια του, αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον. Εργάστηκε σκληρά και γύρισε πίσω στην πατρίδα του για να είναι κοντά στην οικογένειά του.

Έζησε μια ζωή πλήρη και έφυγε γαλήνια ανήμερα του Ευαγγελισμού.

Καλό Παράδεισο, Πατέρα. Θα ζεις πάντα στο νου και την καρδιά μας.

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (ΤΖΙΜΗ) ΚΟΥΤΟΥΛΑ ΤΟΥ ΦΩΤΙΟΥ

Αγαπημένε μου πατέρα. Σε ευχαριστώ που με έφερες στον κόσμο τούτο. Σε ευχαριστώ. Ελπίζω και εγώ να μην σε στεναχωρήσω. Αν κάποια στιγμή το έκανα, ελπίζω να με είχες συγχωρέσει.

Πατέρα μου αγαπημένε έκανα ό,τι μπορούσα όταν αρρώστησες και ήσουν στο κρεβάτι 14 μήνες. Έκανα τα πάντα να μην σου λείψει τίποτα. Ήμουν δίπλα σου όλους αυτούς τους μήνες.

Πατέρα μου ήρωα, μας μεγάλωσες με φτώχεια και με πολύ ιδρώτα. Ήσουν φτωχός και έκανες τα πάντα με πάρα πολλή δουλειά και μεροκάματα με τα χρυσά σου χέρια να μην μας λείψει τίποτα στο σπίτι μας. Ήσουν νοικοκύρης καλός. Ήσουν φτωχός αλλά τίμιος. Ήσουν άξιος άνθρωπος. Ο λόγος

σου ήταν συμβόλαιο. Δεν πείραξες κανέναν. Όλοι έχουν να πουν τα καλύτερα για το όνομά σου. Όλοι σε αγαπούσαν. Αγαπημένε

μου ήσουν πάντα με το χαμόγελο. Πατέρα μου από όλα τα καλά που είχες ήσουν και καλός ταβλαδός. Όλοι θέλαν να σε παίξουν ένα τράβλι, όχι μόνο οι φίλοι σου, αλλά και οι μικρότερες ηλικίες. Όπως ο Κουλάκης, ο Νίτζας, ο Πιπίνος, ο Ζουμ και πολλοί άλλοι. Όλοι σε αγαπούσαν.

Ίσως κάποιοι να μην το είδαν αυτό το πόσο άξιζες σαν πατέρας και σαν άνθρωπος. Ελπίζω να τους έχεις συγχωρέσει. Πατέρα μου, θα μου λείψεις και θα μου λείψεις. Θα σε θυμάμαι. Να είσαι καλά εκεί που πας.

Θα σε σκέφτομαι συνέχεια και θα σε θυμάμαι πάντα, πατέρα μου αγαπημένε.

Ας είναι ελαφρύ το χόμα.

Ο ΦΩΤΗΣ ΣΟΥ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΧΕΛΙΩΤΗ

Στις 7 Μάρτη έφυγε από τη ζωή ο αγαπητός μου ανιψιός Νίκος Χελιώτης από το Κακούρι. Ο Νίκος ήταν γιος τη αδελφής μου Γεωργίας, η οποία είχε παντρευτεί στο Κακούρι. Η τύχη της δεν την πήγε καλά. Σε τρία χρόνια απέκτησε τα δύο παιδιά της, τον Νίκο και την Άννα, αλλά έμεινε πάλι μόνη και έρημη και τα παιδιά δεν γνώρισαν πατέρα.

Η αδελφή μου από τα 22 της αφοσιώθηκε και δίκασε τη ζωή της για τα δύο παιδιά της. Πέρασε δύσκολα και στερημένα.

Ο Νίκος παντρεύτηκε στην Πουλίτσα Κορινθίας και απέκτησε τέσσερα παιδιά, δύο αγόρια και δύο κορίτσια. Αγωνίστηκε μαζί με τη μάνα τους και τα μεγάλωσε, αλλά ο Θεός δεν τον άφησε να τα χαρεί και να τα δει παντρεμένα.

Ο Νίκος από μικρός μεγάλωσε μαζί μας, και τον είχαμε υπό την προστασία μας. Έμεινε εδώ στη Βόχα όπου δούλεψε πολλά χρόνια, αλλά δεν εγκατέλειψε το χωριό του.

Δεν μπορώ να πιστέψω ότι έχει φύγει από τη ζωή και η φαντασία μου τον φέρνει στον νου μου κάθε στιγμή και νομίζω πως σίγουρα θα τον δω. Κι όμως δεν θα τον ξαναδω!

Νίκο μου, ο χαμός σου επλήγωσε όλο το συγγενολό και περισσότερο την άτυχη μάνα σου, που θυσιάσε τη ζωή της για τα δύο παιδιά της.

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΧΡ. ΚΟΥΣΟΥΛΑ

Στις 21-1-2016 απειβίωσε στην Κανδύλα η πολυαγαπημένη μας αδελφή και θεία Γεωργία Χρήστου Κούσουλα, κόρη του Κωνσταντή και της Αναστασίας Ηλιοπούλου.

Θα την θυμόμαστε πάντα για την αγάπη της, την παρέα της και

τις καλές συμβουλές που έδινε με το δικό της χιουμοριστικό και ποιητικό της λόγο.

Ο Θεός να την αναπαύσει. Αιωνία της η μνήμη.

Η αδελφή της Χρυσούλα Παν. Δεληγιάννη και οι οικογένειες των παιδιών της.

τις καλές συμβουλές που έδινε με το δικό της χιουμοριστικό και ποιητικό της λόγο.

Ο Θεός να την αναπαύσει. Αιωνία της η μνήμη.

Η αδελφή της Χρυσούλα Παν. Δεληγιάννη και οι οικογένειες των παιδιών της.

ΜΕΓΑΛΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΣΙΚΑΓΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ

Στις 27 Μαρτίου 2016, δυο μέρες μετά την Εθνική γιορτή, Το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στο Σικάγο μαζί με το Νέιβι Πιερ (Navy Pier) του Σικάγο διοργάνωσαν μεγάλη γιορτή του Ελληνισμού στο Κρύσταλ Γκάρντενς, 600 E. Grant Ave., στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Γειτονιές του Κόσμου» (Neighborhoods of the World).

Στην εκδήλωση συμμετείχαν χορευτικά συγκροτήματα με χορούς από όλη την Ελλάδα και μεγάλο μουσικό συγκρότημα με ζωντανή ελληνική μουσική και με ειδικούς παρουσιαστές. Την εκδήλωση τίμησαν πολλοί Έλληνες και Αμερικανοί του Σικάγο, μεταξύ των οποίων και μερικοί Κανδυλιώτες με τις οικογένειές τους, κάποιιοι από τους οποίους είχαν και εκπροσώπους στα χορευτικά συγκροτήματα, όπως ο σύζυγος και η κόρη του Γιώργου Δημητρώπουλου, γιου της Ιουλίας και Ρος Εκόνου (Τριαντάφυλλου Οικονομολόγου). Την εκδήλωση που συντόνιζε η Γενική Πρόξενος κ. Πολυξένη Πετροπούλου, τίμησε με την παρουσία του και ο Πρόεδρος του Συλλόγου των Κανδυλιωτών του Σικάγο «Ο Κέκροψ» κ. Π. Κανδαλέπας.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΡΟΝΤΟ ΚΑΝΔΥΛΙΩΤΩΝ «Η ΚΟΝΔΥΛΕΑ»

Την Κυριακή 15 Φεβρουαρίου 2016 έγινε η Γενική Συνέλευση του Συλλόγου των Κανδυλιωτών Τορόντο «Η ΚΟΝΔΥΛΕΑ».

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο συγκροτήθηκε σε σώμα με την εξής σύνθεση:

Γεωργία Τρανού, Πρόεδρος
Μαριγώ Χριστοπούλου, Αντιπρόεδρος

Γεωργία Π. Στριφτόπολα, Γραμματέας Α'

Χριστίνα Κακαλέτρη, Γραμματέας Β'
Βασίλης Μούργελας, Ταμίας
Κωνσταντίνα Τυλλ, Σύμβουλος
Ευθυμία Οικονομοπούλου, Σύμβουλος

Το νέο Διοικ. Συμβούλιο απευθύνει θερμό χαιρετισμό στο Σύλλογό μας και μας γνωστοποιεί την καινούρια ηλεκτρονική του διεύθυνση που είναι: kandy lato@gmail.com.

«Τά Κανδυλιώτικα» και ο Σύλλογός μας εύχονται στο νέο Συμβούλιο καλή επιτυχία στο έργο του.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΑΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΝΔΥΛΑΣ ΤΟ 1968

Αγαπητοί συμπατριώτες και φίλοι. Θα θέλαμε να σας γνωστοποιήσουμε ότι οι συμμαθητές μας του Δημοτικού Σχολείου Κανδύλας που έχουν γεννηθεί το 1956 ή αποφοίτησαν από το δημοτικό της Κανδύλας το 1968 θα συναντηθούμε στις 20 Αυγούστου 2016 στο χωριό μας.

Καλούνται, λοιπόν, όλοι να πλαισιώσουν την συντροφιά μας. Παρακαλούμε να γνωστοποιήσετε αυτή την ανακοίνωση σε συγγενείς, φίλους και γνωστούς ώστε να μπορέσουμε να βρούμε όλους τους συμμαθητές μας. Επικοινωνία με τους: Σωτήρη Προκόπο, τηλ. 6972808225 και Αντώνη Προκοπίου, τηλ. 6974-159938. Επίσης με Στάθη Ευσταθίου στο Facebook

ΔΙΑΠΛΑΤΥΝΘΗΚΕ ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ

Με χαρά ανακοινώνουμε ότι η διαπλάτυση του στενού όσο και επικίνδυνου γεφυριού του Νεκροταφείου μας έμπροσθεν του κτηρίου του τυροκομείου, ύστερα από τόσα χρόνια επιτέλους έγινε πραγματικότητα, με αποκλειστική δαπάνη του αγαπητού συμπατριώτη Χρήστου Πανάγου Κατραλή εις μνήμη του αγαπημένου του παιδιού Πάνου που προσφάτως έφυγε από τη ζωή.

Ο αγαπητός Χρήστος έχει δείξει και άλλες φορές εμπράκτως την ευαισθησία του συνδράμοντας οικονομικά και το Σύλλογό μας.

Τον ευχαριστούμε θερμά, ευχόμενοι να έχει προπάντων υγεία οικογενειακώς και μακροήμευση, η να πράξει του αυτή να βρει μιμητές.

Ο Θεός να του το ανταποδώσει πολλαπλασίως.

Παναγιώτης Χρ. Ευσταθίου
Πρόεδρος Συλλόγου
Κανδυλιωτών «Η Πρόοδος»

Η πηγή Σίντζι μία από τις 30 βαθύτερες σπηλιές του κόσμου ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΗΓΗΣ ΣΙΝΤΖΙ ΣΤΗΝ ΚΑΝΔΥΛΑ - ΑΡΚΑΔΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ Sintzi Cave Expedition 2015 - ΚΑΤΑΔΥΣΗ ΣΤΑ 186 ΜΕΤΡΑ

Με απόλυτη επιτυχία και ασφάλεια πραγματοποιήθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2015 η καταδυτική αποστολή για την εξερεύνηση της πηγής Σίντζι Αρκαδίας φτάνοντας σε νέο βαθύτερο τμήμα στα 186 μέτρα. Η ομάδα μετά την αναβληθείσα λόγω κακών καιρικών συνθηκών προσπάθεια της, επανήλθε την Κυριακή 6/12/2015 και έθεσε σε εφαρμογή το πολύμηνο σχέδιο για την κατάδυση της σε βάθος πέρα από τα 153 μ., επιτυγχάνοντας τα 186μ. Η οργάνωση και ο συντονισμός του εγχειρήματος τηρήθηκε με εξαιρετική ευλάβεια όπως αρμόζει σε αποστολές υψηλής δυ-

σκολίας που απαιτούνται πολλές φιάλες αποσυμπίεσης, με θερμοκρασία νερού να είναι στους 10°C, με υποβρύχιο θάλαμο (habitat) για την παραμονή των σπηλαιοδυτών στα 6 μέτρα, ειδικό εξοπλισμό προκειμένου να αναδυθούν όλοι με ασφάλεια. Εντυπωσιακός ήταν ο συντονισμός και η ομοιογένεια της ομάδας που αριθμεί τουλάχιστο 10 άτομα, με αποτέλεσμα το πλάνο των 6,3 ωρών να πραγματοποιηθεί με ακρίβεια λεπτού στην κυριολεξία. Για την ασφάλεια των δυτών καθοριστική ήταν η συμβολή των ιατρών Παύλου Βαβάση και Βασίλειου Καλέντζου οι οποίοι είχαν πλήρη ενημέρωση για το πλάνο της κατάδυσης, ήταν σε πλήρη ετοιμότητα είχαν λάβει όλα τα

απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση περιστατικού. Πολύτιμη ήταν και η βοήθεια από τον αρχικό σχεδιασμό του εγχειρήματος των μελών της προηγούμενης ομάδας η οποία είχε φτάσει στο βάθος των 153 μέτρων Τζαβέλα Γιώργου και Κομνηνού Μπουτάρη που παρείχαν μοναδικές πληροφορίες ζωτικής σημασίας καθώς και εξειδικευμένο εξοπλισμό για την περαιτέρω εξερεύνηση του σπηλαιού. Τέλος θέλουμε να ευχαριστήσουμε τον Σπηλαιολογικό Ελληνικό Εξερευνητικό Όμιλο (ΣΠΕΑΕΟ) για την απρόσκοπτη συνδρομή του, την παραχώρηση του habitat και όλους

τους υποστηρικτές της αποστολής. Η πηγή Σίντζι στην Κανδήλα Αρκαδίας παραμένει το όραμα όλης της ομάδας και με την επίτευξη του βάθους των 186μ κατατάσσεται και επίσημα στις 30 βαθύτερες σπηλιές σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ομάδα Sintzi Cave Expedition 2015 απαρτίζεται από τους: Σπυράκη Μιχάλη, Θωμά Ζουρντζή, Χρήστο Μοντε, Βαλάση Χριστοδούλου, Σκλαβούνη Γιώργο, Νικήτα Σημάτο, Αντώνη Κρεντζ, Στάθη Καββαδά, Σωκράτη Αντζουλή, Δημήτρη Αντζουλή και Φώντα Πιτσινέλη.

Το παραπάνω κείμενο είναι αναρτημένο στο YouTube μαζί με video και φωτογραφίες του εγχειρήματος.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΚΑΝΔΥΛΑΙΩΝ ΤΟΥ ΤΟΡΟΝΤΟ ΣΤΗΝ ΠΑΡΕΛΑΣΗ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ

Με μεγάλη λαμπρότητα στις 3 Απριλίου 2016 γιορτάσαμε την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας του 1821 στο Τορόντο του Καναδά. Μικροί και μεγάλοι συμμετείχαν στην παρέλαση με μεγάλο ενδιαφέρον και υπερηφάνεια. Στην παρέλαση συμμετείχαν φοιτητικοί σύλλογοι, τα Ελληνικά σχολεία, αλλά και εθνικοτοπικοί σύλλογοι.

Την παρέλαση τίμησε με την συμμετοχή του και ο Σύλλογος των εν Τορόντο Κανδυλιωτών «Η Κονδυλέα». Με μεγάλη υπερηφάνεια σηκώσαμε ψηλά το σύμβολο της επανάστασης - την Ελληνική μας σημαία, την Καναδική σημαία, και την σημαία του Συλλόγου μας.

Θερμά συγχαρητήρια στους συμπατριώτες που παρέλασαν. Ιδιαίτερως θέλουμε να αναφερθούμε στον συμπατριώτη μας Πέτρο Προκόπο, ο οποίος συναισθανόμενος την σπουδαιότητα της ημέρας συνέβαλε στην γενικότερη προσπάθεια της συμμετοχής του Συλλόγου μας και σ' αυτήν την παρέλαση, κρατώντας την σημαία του Συλλόγου.

τους συμμετέχοντες και όλους τους συμπατριώτες που με την παρουσία τους και το θερμό χειροκρότημά τους, έκαναν την παρέλαση μοναδική.

Με πατριωτικούς και φιλικούς χαιρετισμούς το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου των εν Τορόντο Κανδυλιωτών, «Η Κονδυλέα».

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

(Συνέχεια από τη σελ. 1)
καλωσόρισε ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Παναγιώτης Ευσταθίου, ο οποίος τους ευχαρίστησε που με την παρουσία τους τιμούν το Σύλλογο και το χωριό και τους ευχήθηκε καλή Σαρακοστή και καλή διασκέδαση.

Τίμησαν με την παρουσία τους την εκδήλωση: ο εφημέριος των Παμμεγίστων Ταξιαρχών Κανδύλας, όπως και πέρυσι, π. Βασίλειος Χαρ. Ξηρογιάννης, ο οποίος άναψε το κέφι χορεύοντας σεμνά και λεβέντικα τα ωραία τσάμικα. Τον ευχαριστούμε.

Ο Πρόεδρος της Τ.Κ. Κανδύλας Κώστας Θ. Σαραντζής μετά της συζύγου του και ο Τ.Σ. Κανδύλας Μιχάλης Β. Ξηρογιάννης μετά της συζύγου του επίσης.

Ο Πρόεδρος του Α.Σ. ΠΑΟ ΚΑΝΔΥΛΑΣ Αριστοτέλης Ν. Προκόπου μετά της μνηστής του που τον ευχαριστούμε για τις διευκο-

λύσεις που μας έκανε για τη διαφήμιση της εκδήλωσης και ο Πρόεδρος του Αγροτικού Πολιτιστικού Συλλόγου Νέων Κανδύλας Νίκος Ανδρ. Μερκούρης.

Ακόμα ο Πρόεδρος ευχαρίστησε τη Δημοτική Ραδιοφωνία Τρίπολης και τον ραδ. Σταθμό 93,8 Τρίπολης που έγιναν χορηγοί για τη διαφήμιση της εκδήλωσης.

Τα γενναία δώρα μας - προ-

σφορά του Συλλόγου, κέρδισαν: ο Νίκος Μερκούρης, μία τηλεόραση 32" (ιντσών) μάρκας PANASONIC. Η Ευαγγελία Κ. Αγριοστάθη ένα Ατμοσίδηρο μάρκας BOSS και ο γιατρός Δημήτρης Κ. Μίχας ένα Tablet.

Η εκδήλωση έκλεισε αργά αφού το κέφι άναψε με την ορχήστρα να παίζει στο ρυθμό των χορευτών.

ΛΥΣΗ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟΥ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. ΚΟΥΤΣΟΠΟΡΕΥΩ. 2. ΡΑΓΚΑΒΕΛΛΑΙΟΙ. 3. Υ.Γ. - ΑΓΕ - ΑΧΡΙ. 4. ΟΟ - ΛΑΛΑ - Η ΗΡΑ. 5. Π.Υ. - ΕΝΑΘ - ΓΑΝ. 6. ΠΑΣΤΡΑ - ΣΠΙΝΟ. 7. ΓΟΗ - ΜΑΚΡΥ. 8. ΗΣ - ΑΣ - ΡΥΑΚΙ. 9. ΤΣΙΕΛΛΙ - ΟΙ. 10. ΑΡΑΙ - ΠΑΕΙ - Π.Δ. 11. ΤΟ ΣΚΑΜΙ. 12. ΑΚΟΗ - ΙΟΒΟΛΟΣ.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. ΚΡΥΟΠΛΗΓΜΑΤΑ. 2. Ο ΑΓΟΥΡΟΣ - ΡΟΚ. 3. Υ.Γ. - ΤΗ - ΤΑΣΟ. 4. ΣΕΛΕΚΤ - ΑΣΙΚΗ. 5. ΣΑΓΑΝΑΤΣΙ. 6. ΠΑΛΑΒΟ - ΕΙΜΙ. 7. ΕΠ - ΤΑ - ΛΕΙΟ. 8. ΟΛΑ - Η ΣΜΙΛΑ. 9. ΡΑΧΗ - ΠΙΚΑΠ. 10. ΕΙΡΗΝΙΚΑ - ΛΑ. 11. ΠΟΥΡΝΑΡΙΟΥ. 12. ΙΩ - ΑΓΟΥΡΙΔΕΣ.